

Longos' herdersverhaal van

Dafnis en Chloë

In het Nederlands overgebracht door Jan Prins.
(Het Nieuwe Voorhout ; L.J.C.Boucher ; te 's-Gravenhage)

Voorrede

In Lesbos op de jacht in een woud, aan de Nymfen gewijd, zag ik het schoonste schouwspel, dat ik ooit aanschouwde : een geschilderde afbeelding, een liefdesgeschiedenis. Ook het woud was schoon, rijk aan bomen en bloemen en welbesproeid : uit een enkele bron werd alles gevoed, zowel de bloemen als de bomen. Maar de schildering was nog bekoorlijker, zowel om de kunstvaardige uitvoering als om het liefdesgeval, dat zij voorstelde, zodat velen, ook onder de vreemdelingen, door de roep aangetrokken daarheen gingen, enerzijds om tot de Nymfen te bidden, anderzijds om de afbeelding te bekijken. Zij vertoonde vrouwen, die kinderen voortbrachten, andere, die hen in de windselen legden, zuigelingen, aan hun lot overgelaten, vee, dat hen voedde, herders, die hen medenamen, jongelieden, die het eens werden, een landing van zeeroovers en een inval van vijanden. Daar ik nog vele andere zaken, alle liefdesaangelegenheden, met bewondering zag, beving mij de lust, die schildering na te schrijven. En na iemand gezocht te hebben, om mij de afbeelding uit te leggen, heb ik vier boeken samengesteld, een wijgeschenk aan Eroos, aan de Nymfen en aan Paan, maar dat ieder mens met genoeg zal in bezit hebben, dat de zieke zal doen herstellen, de bedroefde zal opbeuren, dat herinneringen zal wekken bij wie de liefde heeft gekend, en dat tot onderrichting zal strekken aan wie haar nog niet kende. Want volstrekt niemand is aan de liefde ontkomen of zal haar ontgaan, zolang

schoonheid bestaat en er ogen zijn, om te zien. Ons dan moge de Godheid gunnen, met ingetogenheid te schrijven van wat anderen overkwam.

Eerste boek

Mitylene is een grote en fraaie stad op Lesbos : zij wordt namelijk doorsneden door waterlopen, waartoe de zee toegang heeft, en is versierd met bruggen van witte gepolijste steen. Ge zoudt menen, niet een stad maar een eiland te zien. Op ongeveer tweehonderd stadiën van deze stad Mitylene lag het land van een vermogend man, een pracht van een bezitting : er waren wildrijke woudheuvels, vruchtbare velden, glooiende wijngaarden en weiden voor het vee. En de zee kwam er breken over een uitgestrekte kust van zacht zand. Binnen dat land vond een geitenhoeder, Lamoon genaamd, bij het weiden een kindje, dat door een zijner geiten gezoogd werd. Daar ter plaatse was een eikebos met doornig struikgewas, waarover klimoprانken, en er was een mals grastapijt, waarop dat kindje lag. Gedurig kwam de geit daarheen gelopen, waardoor zij telkens zoek was en haar jong in de steek liet, om bij de zuigeling te vertoeven. Lamoon nu gaat dat heen en weer lopen na uit medelijden voor het jong, dat hij verwaarloosd ziet, en eens op het volste van de middag haar spoor volgend, ziet hij de geit behoedzaam over het kind stappen, om het bij het neerzetten van haar poten niet met de hoeven te kwetsen, en hij zag het kind als uit de moederborst de toevloeiende melk indrinken. In verbazing, zoals begrijpelijk is, komt hij naderbij, en vindt een jongetje, groot en schoon en in betere windselen, dan men bij een vondeling zou verwachten. Want het manteltje was van purperen stof met gouden gesp, en er lag een degentje bij met ivoren greep. Eerst overwoog hij, slechts de herkenningstekenen mede te nemen en zich om het kind niet te bekommeren. Maar beschaamd, minder menslievendheid te betrachten dan de geit, brengt hij, na de nacht te hebben

afgewacht, alles bij zijn vrouw Myrtale, zowel de kentekenen als het kind en de geit zelve. Als deze hem in verbazing vraagt, of geiten kleine kinderen ter wereld brengen, vertelt hij haar alles, hoe hij het kind, aan zijn lot overgelaten, heeft gevonden, hoe hij gezien heeft, dat het werd gevoed, en hoe hij zich heeft geschaamd, het aan de dood prijs te geven. Zij stemt daarmee in, en zij bergen de bijgevoegde voorwerpen op, nemen het kindje als het hunne aan, en laten de geit het voeden. En om ook de naam van het kind als van een herder te doen klinken, besloten zij, het Dafnis te noemen. Nadat twee jaren zijn verlopen, komt een herder, Dryas geheten, in een naburig land aan het weiden, tot een gelijksoortige vondst en een gelijksoortig schouwspel. Er was daar een grot, aan de Nymfen gewijd, een groot stuk rots, hol aan de binnen- en afgerond aan de buitenzijde. Daar stonden de beelden der Nymfen zelve in steen gebeiteld, de voeten ongeschoeid, de armen bloot tot aan de schouders, de haren los hangend tot de hals, een gordel om de lenden en een glimlach over het gelaat. Het geheel maakte de indruk, alsof zij een gezamenlijke reidans uitvoerden. De rand van de grot was juist in het midden van de rots. Uit een bron kwam water opgeweld, dat bij het wegvloeien een stroom vormde, zodat zich vóór de grot een vriendelijk weideveld uitstreekte, waarvan het dichte en malse gras door dat water gevoed werd. Er hingen melkammers en fluiten uit hout en uit riet als wijgeschenken der oudere herders.

Tot deze nymfengrot begaf een schaap, dat pas had geworpen, zich zo vaak, dat men het meermalen voor verongelukt hield. Om het te straffen en het tot zijn vroegere goede weidegewoonten terug te brengen, had Dryas een band van groene twijgen tot een strik gedraaid, en ging naar de rots, om het daar te vangen. In de nabijheid gekomen, zag hij niets van wat hij verwacht had, maar wel het schaap, dat zeer menselijk tot overvloedig melkgebruik zijn uier bood, en een kind, dat zonder te krijten met graagte aan beide tepels beurtelings zijn mondje bracht, dat rein bleef en zindelijk, daar

het schaap met de tong het gezichtje aflikte, als het kind van voedsel was verzadigd. Dit kind was een meisje, en ook bij haar lagen herkenningstekens : een mutsje met goud geborduurd, vergulde schoentjes en gouden ringen voor het been.

Van oordeel, dat met deze vondst de goden van doen hadden, en op voorbeeld van het schaap deernis en liefde voor het kind gevoelend, neemt hij het kind van de grond en op de arm, bergt de kentekens in zijn broodzak en bidt de Nymfen, dat zij haar smekelingetje gelukkig mogen doen opgroeien. En daar het tijd was, de kudde naar huis te brengen, vertelt hij, bij zijn hoeve gekomen, aan zijn vrouw, wat hij gezien, en toont haar, wat hij gevonden heeft, en hij gelast haar, het meisje als haar dochttertje te beschouwen, en zonder iets te openbaren het als zodanig op te voeden. Nape nu - want zo heette zij - begon dadelijk, zich moeder te gevoelen en van het kind te houden, als vreesde zij, minder dan het schaap in de gunst te zullen staan, en ter meerdere waarschijnlijkheid gaf zij ook zelve het de herderinnaam van Chloë.

Deze kinderen nu groeiden voorspoedig op, en vertoonden een schoonheid van beter gehalte, dan men op het land pleegt aan te treffen. Dafnis was juist vijftien jaar oud en Chloë twee jaar minder, toen Dryas en Lamoon dezelfde nacht ongeveer het navolgende droombeeld zagen. Het scheen hun toe, dat de Nymfen van de grot met de bron, waarin Dryas het kindje gevonden had, Dafnis en Chloë overleverden aan een zeer levendig en fraai kereltje met vleugels aan de schouders, dat pijltjes en een pijlkokertje droeg, hen beiden met één pijl trof, en hun gelastte, dat Dafnis voortaan geiten zou weiden, Chloë daarentegen schapen.

Toen zij dat droombeeld hadden gezien, waren Dryas en Lamoon bedrukt, dat de kinderen schapen en geiten zouden gaan hoeden, terwijl hun windselen hun een beter lot hadden beloofd - waarom zij hen dan ook op verfijnder wijze hadden opgevoed en het letterschrift hadden geleerd en alles, wat op het platteland in aanzien is - maar zij meenden de goden te

moeten gehoorzamen in wat kinderen betrof, die door goddelijke voorzienigheid waren gered. En nadat zij elkander hun droom hadden medegedeeld, en hadden geofferd aan dat gevleugelde jongetje, dat zij in gezelschap van de Nymfen hadden gezien - want zijn naam wisten zij niet te noemen - stuurden zij de kinderen tegelijk met de kudden het veld in, na hen van al het nodige te hebben onderricht : hoe men de dieren vóór de middag moet laten grazen, en opnieuw wanneer de hitte is bedaard, op welk uur men ze naar de drinkplaats moet brengen en op welk uur naar de stal, en in welke gevallen men van de herdersstaf moet gebruik maken, in welke gevallen slechts van de stem. De jongelieden namen opgetogen die taak op zich, als ware zij van groot belang, en zij hielden meer van hun geiten en schapen dan herders gewoon zijn, daar het meisje aan een schaap haar redding dankte, en de jongen in gedachte hield, dat hij als vondeling door een geit was gevoed. Het was het begin van de lente, en alle bloemen kwamen in bloei, zowel in de wouden als in de weiden en op de heuvelen. Reeds waren de bijen aan het zoemen, de zangvogels aan het kwinkeleren, en de zuiglammeren aan het rondspringen. De jeugdige schapen begonnen te dartelen in de bergen, de bijen te gonzen in de weiden, en de vogels het struikgewas te doorgalmen. En daar het schone jaargetijde zo zeer alles beving, ging het jonge paar in zijn tederheid navolgen, wat het hoorde en wat het zag. Daar zij de vogels hoorden fluiten, begonnen zij zelve te zingen, bij het zien van de huppelende lammeren luchtig te springen, en op het voorbeeld der bijen bloemen bijeen te zoeken, die zij verzamelden in een plooi van hun kleeft, of waarvan zij kransen vlochten, die zij de Nymfen brachten. Alles deden zij samen, hun kudden nabij elkander weidend, en vaak dreef Dafnis de afgedwaalde schapen bijeen, vaak ook bracht Chloë de geiten, als zij al te vermetel waren, van de steile rotsen omlaag, en soms waakte een van hen over beide kudden terwijl de ander zich wijdde aan enig spel. Hun spelen waren die

van herders en van kinderen. Het meisje ging biezen plukken ergens aan een poel en vlocht daaruit dan krekelkooitjes, en terwijl zij daarmee bezig was, lette zij niet op haar kudde. De knaap ging dunne rietstengels snijden, doorboorde daarvan de verbindingsknopen, plakte ze met weke was aaneen, en hield zich tot in de avond bezig met het spelen op de rietfluit. Soms ook deelden zij hun melk en hun wijn, en voegden, wat zij van huis aan voedsel hadden medegebracht, samen. Zodat men eerder de schapen of de geiten zou hebben zien uiteengaan dan Chloë en Dafnis. Terwijl zij met zulke spelen zich vermaakten, bereidde Eroos hun deze moeilijkheid. Een wolvin, die in de nabijheid haar jongen voedde, roofde in de omliggende landen uit andere kudden talrijke schapen, daar zij, om haar jongen groot te brengen, veel voedsel nodig had. De dorpingen, daaroe bijeengekomen, graven nu des nachts kuilen van een vadem breed en vier vadem diep, terwijl zij de uitgeworpen aarde merendeels ver verspreid wegbrengen, lange, droge takken over de openingen leggen, en daarover de overgebleven aarde uitstrooien, juist zoals de grond daar eerst was geweest, zodat geen haas er overheen kon rennen, of de houten takken moesten breken, omdat zij te zwak waren ; men zou dan wel bemerken, dat het geen grond was, maar een namaaksel daarvan. Hoewel zij talrijke dergelijke kuilen hadden gegraven, zowel in het gebergte als in de velden, gelukte het hun niet, de wolvin te vangen, omdat zij het bedrog met die aarde gewaar werd, maar wel veroorzaakten zij de dood van vele geiten en schapen, en ook bijna van Dafnis, namelijk op deze wijze.

Twee bronstige bokken raakten aan het vechten. Van een hunner wordt een der horens bij een hevige stoot gebroken, en van pijn slaat hij met wilde sprongen op de vlucht, terwijl de overwinnaar in zijn achtervolging hem steeds verder drijft. Dafnis heeft spijt over die horen, en met de herdersstaf in de hand vervolgt hij de vervolger, in gramschap over diens vermetelheid. Zo kwam het, dat noch de

achtervolgde noch de toornige achtervolger nauwkeurig lette, op wat hun voor de voeten kwam, maar dat zij beiden in een der kuilen vallen, eerst de bok, daarna Dafnis. Hieraan nu had Dafnis zijn behoud te danken, dat hij bij zijn val op de bok terecht kwam. Zo wachtte hij daar in tranen, of iemand komen zou, die hem uit de kuil zou trekken. Maar Chloë, die het ongeval had gezien, komt in draf naar de kuil gelopen, en bemerkende, dat hij nog leeft, roept zij een veehoeder uit de nabijgelegen velden te hulp. Ter plaatse gekomen, zocht deze een lang koord, waaraan Dafnis uit de put kon worden opgetrokken. Maar een koord was niet te vinden, en Chloë maakt haar boezemband los, en geeft die de veehoeder, om aan Dafnis toe te reiken. Zo trokken zij hem, op de rand van de kuil staande, daaruit, terwijl ook hijzelf met zijn handen langs het koord, dat werd opgehaald, naar boven klom. En zij hesen ook de arme bok omhoog, wiens beide horens gebroken waren : zo zwaar een straf werd aan hem voltrokken voor de bok, die hij verslagen had. Zij schonken hem, om geofferd te worden, als reddersloon aan de veehoeder, en zouden thuis voorgeven, dat er wolven waren geweest, als iemand naar de bok vroeg. Zelfen teruggekomen, zagen zij de kudde na, die der schapen en die der geiten, en nadat zij hadden bevonden, dat zowel geiten als schapen in goede orde aan het grazen waren, zetten zij zich op een eikentronk en onderzochten, of Dafnis bij zijn val niet enig deel van zijn lichaam bezeerd had. Hij had geen verwonding of kneuzing, maar wel zat hij vol aarde en modder, zowel zijn haren als zijn lichaam. Hij wilde dus een bad nemen, voordat Lamoon en Myrtale iets van het ongeval zouden gewaar worden. Te zamen met Chloë kwam hij in de grot der Nymfen, gaf haar zijn hemd en zijn broodzak te bewaren, en staande bij de bron ging hij zijn haar en zijn gehele lichaam afwassen. Hij had een zwarte overvloedige haardos, en zijn lichaam was gebruind door de zon ; men kon menen, dat hij zo donker was door de schaduw van zijn haar. Chloë, die hem bekeek, vond Dafnis schoon, en daar het voor het eerst was,

dat hij haar schoon leek, meende zij, dat het bad de oorzaak was van die schoonheid. En toen zij hem de rug wies, voelde het vlees week aan onder de hand, zodat zij stilletjes zichzelf telkens weer aanraakte, om te beproeven of zij zelve misschien nog zachter was. Vervolgens - want de zon neigde ter kimme - brachten zij de kudden naar huis, en Chloë was van niets anders vervuld dan van het verlangen, zich Dafnis nog eens te zien baden.

De volgende dag aan de weideplaats gekomen, zette Dafnis zich onder de eik, waar hij dat gewoon was, en begon de rietfluit te bespelen, terwijl hij de geiten in het oog hield, die aan zijn voeten lagen en naar het fluitspel schenen te luisteren, en Chloë was in de nabijheid gezeten en lette op haar kudde schapen, maar zij had meer oog voor Dafnis. Wederom leek hij haar schoon, terwijl hij op de fluit speelde, maar nu meende zij, dat de muziek de oorzaak was van zijn schoonheid, zodat zij op hare beurt naar de rietfluit greep, om te zien, of zij zelve ook schoon zou worden. En zij bracht hem ertoe, opnieuw een bad te nemen, en terwijl hij zich baadde, bekeek zij hem, en na hem te hebben bekeken, raakte zij hem aan, en toen zij heenging, was zij van zijn lof vervuld, en dat was het begin van haar liefde. Wat zij ervoer, begreep zij niet, jong meisje dat zij was, op het land opgevoed, en dat nog niemand de naam der liefde had horen uiten. Mismoedigheid maakte zich meester van haar ziel, en zij was haar ogen niet meer baas en slechts de naam Dafnis kwam haar over de lippen. Om eten gaf zij niet, des nachts lag zij wakker, haar kudde werd haar onverschillig. Nu lachte, dan weende zij. Dan viel zij in sluimer, dan weer sprong zij op, dan verbleekte haar gelaat, dan werd het door een gloeiend rood overtogen. Zelfs niet een koe, door een horzel gestoken, is zo overstuur. Soms, als zij alleen was, sprak zij tot zichzelf :

'Tegenwoordig voel ik mij ziek, maar welke mijn ziekte is, weet ik niet. Ik lijd pijn, zonder gewond te zijn, ik ben bedroefd, en geen schaap ontbreekt aan mijn kudde, ik brand, in zo diepe schaduw gezeten. Hoe vaak niet heb ik

mij aan doornstruiken geschramd, zonder te wenen, hoevele bijen niet hebben mij met haar angel gestoken, en toch had ik eetlust. Maar wat mij thans het hart verwondt, is scherper dan dat alles. Dafnis is schoon, maar de bloemen eveneens, schoon is de zang van zijn herdersfluit, maar niet minder die van de nachtegalen, en toch heeft niets daarvan zin voor mij. Was ik zijn fluit maar, dat hij op mij blies, of anders een geit, dat ik door hem mocht worden geweid. O kwaadaardige bron, Dafnis alleen hebt ge schoon doen zijn, maar ik heb tevergeefs mij in u gebaad. Het is met mij gedaan, lieve Nymfen, zelfs gij brengt geen redding aan het meisje, dat onder U is opgegroeid. Wie, na mij, zal U bekransen, wie mijne arme lammeren grootbrengen ? Wie zal de babbelzieke krekkel verzorgen, met grote moeite door mij gevangen, om mij in slaap te sussen met het geluid, dat hij maakt vóór de grot ? Nu ben ik slapeloos wegens Dafnis, en het gepraat van de krekkel baat mij niet.' Dat alles ervoer en zeide zij, op zoek naar liefdesnaam. Maar de veehoeder Dorkoon, die Dafnis en de bok uit de put had opgehaald, een nog maar juist baardig jongmens, die wist, wat liefde doet en hoe zij heet, was sedert die dag terstond op Chloë verliefd geweest, en heviger stond zijn hart in vlam, naarmate de dagen verliepen. Om Dafnis, immers nog maar een knaap, gaf hij weinig, en hij besloot, door geschenken of door geweld zijn doel te bereiken. Hij begon met hun geschenken te brengen, aan Dafnis een fluit, zoals de veehoeders gebruiken, bestaande uit negen rietpijpen, verbonden door brons in plaats van door was, aan Chloë een bakchisch hertevel, waarvan het haar veelkleurig was, als ware het beschilderd. In de mening, dat nu de vriendschap gesloten was, liet hij zich gaandeweg aan Dafnis niets meer gelegen liggen, maar bracht Chloë dagelijks hetzij malse kaas of een bloemkrans of een volrijpe appel. Eens zelfs bracht hij haar een nuchter kalfje, een andermaal een houten drinkbeker met goud versierd, en dan weer jonge vogeltjes uit het gebergte. Chloë, die van de kunsten der liefde

niet af wist, nam die geschenken gaarne in ontvangst, maar nog meer genoeg deed het haar, dat zij op haar beurt ze aan Dafnis kon ten geschenke geven. Deze, die nu ook al wel van de werken der liefde weten moest, geraakte op een dag met Dorkoon in twist, wie van beiden de mooiste was, wat Chloë zou beslechten. Als prijs zou zij de overwinnaar een kus geven. Dorkoon dan sprak als eerste aldus : 'Ik, jonge dochter, ben groter dan Dafnis, en ik ben veehoeder, hij maar geitenherder. Zoveel sta ik dus boven hem, als runderen groter dan geiten zijn. En ik ben zo blank als melk, blond als het graan, dat rijp is voor de oogst, en een moeder heeft mij gevoed, niet een wild beest. Hij daarentegen is klein, baardeloos als een vrouw en zo zwart als een wolf. Hij weidt geiten en draagt hun stank bij zich, hij is zo arm, dat hij zelfs geen hond kan onderhouden, en als, zoals men zegt, een geit hem gezoogd heeft, dan verschilt hij in niets van een geitejong.'

Deze en soortgelijke dingen bracht Dorkoon te berde, en vervolgens sprak Dafnis :

'Door een geit ben ik gezoogd, evenals Zeus. De bokken, die ik weid, zijn groter dan de runderen van Dorkoon, en ik stink daar in 't geheel niet naar, evenmin als Paan, hoewel hij zelf voor het merendeel bok is. Ik stel mij tevreden met kaas en met brood, dat aan het spit is geroosterd, en met witte wijn, die het bezit uitmaken ook van de rijke landman. Baardeloos ben ik, evenals Dionysos, en donker van uiterlijk, evenals de hyacint. Niettemin staat Dionysos boven de Satyrs, en de hyacint boven de lelies. Dorkoon echter is rossig als een vos en baardig als een bok en blank als een stadswijf. Als ge dan toch aan het kussen moet gaan, dan krijgt ge bij mij de mond te kussen, maar bij hem de haren op de kin. En houd in gedachte, jonge dochter, dat ook gij door een schaap zijt gezoogd, en toch zijt ge schoon.'

Chloë wachtte niet langer, maar enerzijds verheugd, dat zij geroemd werd, anderzijds sinds lang verlangend, Dafnis te kussen, sprong zij op en gaf hem een kus, wel nog onwennig en kunsteloos, maar toch zeer goed bij machte, een hart in vuur te zetten. Dorkoon liep

bedroefd heen en ging elders zijn geluk in de liefde beproeven, maar Dafnis, als ware hij niet gekust maar gebeten, was plotseling een ernstig man geworden, werd van een rilling doorlopen, hield zijn hamerend hart vast en wilde Chloë aanzien. Maar toen hij haar aanzag, overtoog het rood zijn gelaat. Op dat ogenblik voor het eerst zag hij met bewondering, hoe blond haar lokken waren, dat zij ogen had zo groot als een rund, en een gelaatskleur, die inderdaad blanker was dan zelfs geitemelk. Het was hem, of hij nu voor het eerst ogen bezat en tot dusverre daarvan was verstoken geweest. Hij nam geen voedsel meer tot zich, dan om er even van te proeven, en geen drank, wanneer hij zich daartoe genoopt zag, dan om zich enkel de mond te bevochtigen. Hij werd zwijgzaam, terwijl hij vroeger spraakzamer was dan de krekels, en hij, die beweeglijker dan zijn geiten was geweest, bleef nu werkeloos. Zelfs om de kudde bekommerde hij zich niet, en ook zijn rietfluit lag verworpen. Zijn gelaatskleur werd groener dan het zomergras, en slechts met Chloë werd hij spraakzaam. Werd hij soms door haar alleen gelaten, dan hield hij zulk gepraat tot zichzelf :

'Wat heeft Chloë mij toch met haar kus gedaan ? Haar lippen zijn zachter dan rozen, haar mond is zoeter dan honig, maar haar kus is scherper dan een bijangel. Dikwijls heb ik jonge geitjes gekust of pas geboren hondjes of het kalfje, dat Dorkoon ten geschenke gaf. Maar deze kus is iets anders. Mijn adem schiet uit, mijn hart springt op, mijn ziel versmelt, en toch verlang ik, opnieuw te kussen. O, valse zegepraal, o ongekende kwaal, waarvan ik zelfs de naam niet weet te noemen ! Had Chloë dan soms vergif genomen, vóór zij mij kuste ? Hoe komt het dan, dat zij niet stierf ? Hoe zingen niet de nachtegalen, en stom blijft mijn fluit ! Hoe buitelen de geitjes, en ik lig terneder ! Hoe vol staan de bloemen, en ik vlecht er geen kransen van. Viooltjes en hyacinten bloeien, maar Dafnis verdort. Zal niet zelfs Dorkoon welgevormder worden om te zien dan ik ?' Ziedaar wat die goede Dafnis ervoer en sprak, daar hij voor het eerst van liefdesaandoening en ingeving

proefde.

Maar Dorkoon de veehoeder, die op Chloë verliefd was, maakte gebruik van het ogenblik, dat Dryas bezig was, een boom in te graven bij een wingerd, om op hem toe te stappen met een paar fijne kaasjes, en hem die als geschenk te overhandigen, daar hij reeds lang met hem bevriend was uit de tijd, dat Dryas zelf nog zijn beesten weidde. Na deze inleiding begon hij een balletje op te werpen van te huwen met Chloë. Zou hij haar tot vrouw nemen, dan beloofde hij, daar hij immers veehoeder was, vele en grote geschenken : een span ploeg-ossen, vier korven bijen, vijftig spruiten van appelbomen, een stierenhuid, om er schoenen uit te snijden, en ieder jaar een kalf, dat gespeend was. Zodat het niet veel scheelde, of Dryas, door die geschenken verlokt, had in het huwelijk toegestemd. Maar toen hij bedacht, dat het meisje een betere partij waard was, en vrezend, dat als het eenmaal aan de dag kwam, wat hij deed, hem dat volstrekt onherstelbaar kwaad zou berokkenen, wees hij het huwelijk af, vroeg om verschoning en weigerde de aangeboden geschenken.

Daar Dorkoon zich nogmaals in zijn hoop bedrogen zag, en voor niets zijn goede kazen kwijt was, besloot hij, de hand aan Chloë te slaan, zodra hij haar alleen zou treffen. En daar hij had opgemerkt, dat zij om beurten de kudden naar de drinkplaats brachten, de ene dag Dafnis, de andere dag het meisje, verzong hij een kunstgreep, die voor een herder natuurlijk was. Hij nam het vel van een grote wolf, eens door een stier in een gevecht ter beveiliging der runderen met de horens gedood, trok dat over zijn lijf, zodat het van zijn rug tot op de voeten afhing, waarbij de voorpoten over zijn armen vielen en de achterpoten over zijn benen tot aan de hielen, terwijl de gapende muil zijn hoofd bedekte als de helm het hoofd van de zwaargewapende. Nadat hij zich aldus zoveel mogelijk het uiterlijk van een wild dier had gegeven, begeeft hij zich naar de bron, waar geiten en schapen na geweid te zijn kwamen drinken. Die bron lag zeer in de diepte ; haar omgeving, bezet met doornstruiken,

boomtronken, lage jeneverbessen en distels, had een verwilderd aanzien. Heel best had een werkelijke wolf daar in hinderlaag kunnen liggen. Na zich daar verstoken te hebben, wachtte Dorkoon het drinkensuur af, en had alle hoop, dat hij Chloë door zijn uiterlijk in angst zou jagen en de hand op haar zou kunnen leggen.

Een korte tijd verloopt, en daar dreef Chloë de kudden omlaag naar de bron, na Dafnis te hebben achtergelaten, die bezig was, groen loof te plukken als voedsel voor zijn geitjes, nadat zij geweid zouden zijn. En de honden, die volgden, om de schapen en geiten te bewaken, waren, zoals honden dat doen, aan het speuren met de neus, en kwamen Dorkoon op het spoor, toen deze een beweging maakte, om het meisje aan te vallen. Onder allerhevigst geblaf gingen zij op hem af als ware hij een wolf, omringden hem, nog eer hij zich door schrik verlamd geheel had kunnen oprichten, en beten in de wolfshuid. Inmiddels hield hij zich uit vrees voor herkenning en door de hem bedekkende huid beveiligd zonder een kreet te slaken in hinderlaag, maar nadat Chloë, aanvankelijk door wat zij zag in verwarring gebracht, Dafnis had te hulp geroepen, en de honden, na het wolfsvel te hebben verscheurd, zijn eigen lichaam beet kregen, smeekte hij onder luid gejammer het meisje, hem te helpen, en ook Dafnis, die reeds ter plaatse was. Toen dezen hun honden op de gebruikelijke wijze terugriepen, brachten zij hen snel tot rust, en Dorkoon, die aan dijen en schouders beten had, brachten zij naar de bron, wiesen hem, waar de tanden stonden ingedrukt, en spreidden daarop groene olmenbast uit, na die eerst te hebben gekauwd. En doordat zij de overmoed der liefde niet kenden, hielden zij het omslaan van het wolfsvel voor een herderlijke grap, en waren daar in het geheel niet boos om, maar nadat zij Dorkoon hadden bemoedigd, brachten zij hem weg, waarbij zij hem een eindweegs bij de hand hielden.

Dorkoon, aan zo groot gevaar ontsnapt en gered uit de muil niet van de wolf maar van de hond, zoals het spreekwoord zegt, ging zijn

lichaam verzorgen, terwijl Dafnis en Chloë tot aan het vallen van de nacht veel moeite hadden, om hun geiten en schapen bijeen te brengen. Want door het wolfsvel verschrikt en door het geblaf der honden van de wijs gebracht, waren sommige van hen op de rotsen geklommen, andere tot aan de zee zelve afgedaald. Weliswaar hadden zij geleerd, aan de stem te gehoorzamen, aan de bekoring der herdersfluit gevolg te geven en zich op handgeklap te verzamelen, maar op dat ogenblik waren zij door de angst dat alles vergeten. Ternauwernood konden de jongelieden, na hen als hazen uit hun spoor te hebben gevonden, hen naar de hoeve brengen. Die nacht alleen genoten beiden een diepe slaap, daar de vermoeidheid hun een geneesmiddel was voor de liefdessmart. Maar toen het weer dag was geworden, verging het hun opnieuw als van ouds : zij verheugden zich, elkander te zien, het smartte hen, elkaar te verlaten, en zij wilden iets, zonder te weten, wat zij wilden. Hiervan alleen waren zij zeker, hij, dat hij door de kus, zij, dat zij door het bad was in verlorenheid geraakt.

Wat het vuur in hen nog aanwakkerde, was het getijde des jaars. Het liep op het einde van de lente en naar het begin van de zomer, en alles stond op zijn hoogtepunt, de bomen met hun vruchten, de velden met hun oogst. Zoet klonk de zang der krekels, zoet was de geur der rijpende vruchten, plezierig het geblaat der schapen. Men zou gezegd hebben, dat ook de stromen zongen bij het rustig voortvloeien, en dat de winden speelden op de rietfluit, als zij bliezen door de pijnbomen, en dat de appels verliefd ter aarde vielen, en de zon, uit verlangen naar wat schoon is, alle dingen tot naaktheid bracht. Dafnis nu, door dat alles verhit, ging te water in de rivieren, en dan eens wies hij zich, dan weer joeg hij achter de vissen aan, die zich wentelden in de stroom, en dan weer dronk hij in de verwachting, daarmee de brand in zijn binnenste te zullen blussen. Chloë daarentegen, na haar schapen en ook de meeste geiten te hebben gemolken, besteedde veel tijd aan het stremmen van de melk, want

de vliegen hinderden haar en staken haar lelijk, als zij ze wegjoeg. Vervolgens wies zij zich het gelaat, bekranste zich met dennetakken, gordde haar geitjeshuid om, en na haar melkkan met wijn en melk te hebben gevuld, ging zij te zamen met Dafnis die uitdrinken. En tegen dat het middag was geworden, begon dan voor hen het geboeid zijn door wat zij zagen. Chloë, als zij Dafnis ontkleed zag, werd geheel vervuld van zijn schoonheid en vertederd, dat zij niets aan hem vinden kon, waarop iets viel aan te merken. Dafnis, als hij haar in haar geitjesschort en onder haar dennekrans hem de kan zag aanreiken, meende een der Nymfen van de grot te zien. Dan nam hij haar de dennetakken van het hoofd en bekranste zichzelf daarmee, na de krans vooraf te hebben gekust, en terwijl hij geheel ontkleed een bad nam, trok Chloë zijn kleren aan, nadat ook zij die eerst gekust had. Soms wierpen zij elkander appels toe, en kapten zij elkanders hoofd door een scheiding in het haar te maken. Chloë vergeleek het zijne, omdat het zwart was, met mirtebessen, en Dafnis vergeleek haar gelaat met een appel, omdat het blank en blozend was. Ook leerde hij haar, op de rietfluit te spelen, en als zij begonnen was, erop te blazen, nam hij haar de fluit van de lippen en doorliep zelf alle rietpijpen, naar het heette, om haar op haar fouten te wijzen, maar met de bedoeling, om door bemiddeling van de fluit Chloë te kussen.

Terwijl hij des middags de fluit bespeelde en de kudden in de schaduw lagen te rusten, viel Chloë ongemerkt in slaap. Zodra Dafnis dat bespeurde, legde hij de fluit uit handen en nam haar onverzadelijk van het hoofd tot de voeten op, waarvoor hij zich dan niet schaamde, en tegelijkertijd zeide hij zachtjes voor zich : "Welk een ogen, die daar in slaap zijn, welk een ademtocht van die mond ! Zelfs niet de appels of het struweel geuren als deze ! Maar ik durf haar niet te kussen : haar kus bijt mij in het hart, en evenals de jonge honig maakt hij dol. En ik vrees ook, dat ik haar met mijn kus zou wakker maken. Wat ratelen de krekels toch ! Zij laten haar niet slapen met hun drukte. En

evenmin de bokken, die in gevecht met de horend opeen stoten. O wolven, waarom betoont gij u lafhartiger dan vossen, dat gij hen niet hebt buit gemaakt ?"

Terwijl hij aldus sprak, viel een krekkel, vluchtend voor een zwaluw, die hem wilde vangen, in Chloë's boezem. En de zwaluw, die hem vervolgde, kon hem wel niet vangen, maar kwam achter hem aan zo dicht bij, dat zij met haar vleugels de wangen van het meisje raakte. En daar zij niet wist, wat er gebeurd was, ontwaakte zij plotseling met een luide kreet. Toen zij eerst de zwaluw zag, die nog in de nabijheid rondvloog, en daarop Dafnis, die lachte over haar vrees, liet zij haar angst varen, en wreef zich de ogen uit, die zich opnieuw wilden sluiten. Daarop klonk het geluid van de krekkel uit haar boezem op, als van een smekeling, die dank zegt voor zijn redding. Opnieuw slaakte Chloë een luide kreet, maar schoot Dafnis in de lach. En het voorwendsel aangrijpend liet hij de handen in haar boezem zinken en haalt de brave krekkel te voorschijn, die zelfs in zijn greep zich nog niet stilhield. Chloë was in haar schik, hem te zien, nam hem, kuste hem, en stak hem weer, terwijl hij dóórzong, in haar boezem.

Soms luisterden zij met genoeg naar een woudduif, die zich in het bos liet horen. En toen Chloë wilde weten, wat de inhoud was van die zang, vertelde Dafnis haar de fabel, die daarover in omloop is.

'Meisje', sprak hij, 'er was eens een meisje, even schoon als gij, en als gij uw schapen weidde zij vele koeien tussen geboomte. Ook zij hield van zingen, en haar koeien werden bekoord door haar zang, en zij weidde ze niet door gebruik te maken van slagen met haar herdersstaf of van steken met de punt daarvan, maar onder een pijnboom gezeten en met zijn takken bekranst zong zij van Paan en van Pitys, en haar koeien bleven nabij haar, om naar haar te luisteren. Niet ver vandaar weidde een knaap zijn runderen, schoon en zanglievend als het meisje, en die haar daarin wilde overtreffen. Als man liet hij een krachtiger stem horen, maar die zoet klonk vanwege zijn jeugd, en acht der

beste koeien wist hij naar zijn eigen kudde te lokken en weg te voeren. Het meisje was overstelpt van verdriet over het verlies, dat haar kudde had geleden, en omdat zij in de zang overwonnen was ; en zij smeekte de goden, dat zij voordat zij thuis kwam een vogel mocht worden. De goden doen, wat zij verlangt, en maken van haar deze vogel, die in de bergen leeft als dat meisje en even mooi zingt als zij. En nu nog vertelt zij al zingende van haar ramspoed, dat zij de koeien zoekt, die zijn afgedwaald.'

Zulke genoegens bracht hun de zomer, maar toen het volop herfst was en de druiventrossen rijpten, kwamen er zeerovers uit Tyr in vaartuigen uit Karië, om niet als niet-Grieken te worden herkend, en zij naderden die landstreek. Na geland te zijn, met degen en borstkuras gewapend, plunderden zij alles leeg, wat hun voor de hand kwam, geurige wijn, overvloed van graan, benevens honig, nog in de raat. Zelfs namen zij enkele runderen mede uit de kudde van Dorkoon. En zij grijpen ook Dafnis, die zich ophield bij de zee. Want Chloë, daar zij een meisje was, kwam eerst later op de dag met Dryas' schapen naar buiten uit vrees voor de vrijpostigheden der herders. Toen dan ook de rovers een zo groot en schoon jongeling zagen, van groter waarde, dan wat zij in het veld konden buit maken, lieten zij zich met de geiten en de akkers verder in het geheel niet meer in, maar brachten hem aan boord van hun schip, hoe hij ook mocht wenen en weeklagen en roepen om Chloë. En dadelijk nadat zij de meertrossen hadden losgegooid en op de riemen waren gevallen, voeren zij weg naar open zee, toen Chloë haar kudde naar omlaag dreef met een nieuwe rietfluit in de hand, om die aan Dafnis ten geschenke te geven. De geiten in verwarring aantreffend en Dafnis horend, die steeds luider om haar riep, laat zij haar schapen in de steek en werpt de rietfluit ter aarde, en zij komt hard op Dorkoon toegelopen, om zijn hulp in te roepen. Deze lag ter aarde, door de felle slagen der rovers geveld, haast aan het eind van zijn adem door overvloedig bloedverlies. Maar toen hij

Chloë zag, ontleende hij een weinig vuur aan zijn oude liefde, en sprak : "Met mij, Chloë, is het spoedig gedaan, want deze niets ontziende rovers hebben mij, terwijl ik streed voor het behoud mijner runderen, als een rund neergelegd. Maar wilt ge nog iets voor mij doen, red dan Dafnis en wreek mij, door die schurken in het verderf te storten. Mijn runderen heb ik geleerd, het geluid van deze rietfluit te volgen en mee te gaan naar waar die zong, ook al waren zij ver van mij aan het weiden. Ga dus met deze fluit, en blaas er de wijze op, die ik eens aan Dafnis en hij weer aan u heeft geleerd. Voor het verdere zal die fluit en zullen die koeien daarginds wel zorgen. Daarenboven geef ik u de fluit zelve ten geschenke, waarmede ik vele runder- en geitenhoeders in wedstrijden overwon. Als loon daarvoor vraag ik u, mij te kussen, terwijl ik nog leef, en mij te bewenen als ik zal zijn gestorven. En wanneer gij een ander de runderen ziet weiden, denk dan nog eens aan mij."

Meer zeide Dorkoon niet, maar gaf die laatste kus, en terwijl hij die gaf en die woorden sprak, stierf hij. Chloë nam de fluit, plaatste die aan de lippen en begon erop te spelen zo luid zij kon. En de runderen horen het en herkennen de wijze, en loeiend springen zij met één sprong in zee. En daar de kracht van die sprong aan één boordzijde drukte, en door de val der runderen in de zee deze hol ging staan, slaat het vaartuig om en gaat onder in de golven, die zich erover sluiten, terwijl de opvarenden te water geraken, echter met ongelijke kansen op behoud. De rovers toch hadden hun degens op zijde, droegen geschubde borstkurassen, en hadden tot halverwege de schenen scheenstukken aangebonden. Dafnis daarentegen was ongeschoeid, daar hij veeweider uit de vlakte was, en half naakt, daar het nog het warme getijde was. De rovers dan ook werden, nadat zij nog maar kort hadden gezwommen, door hun wapenrustingen naar de diepte getrokken, maar Dafnis, die zonder moeite zijn kleding had uitgetrokken, zwom wat hij kon, daar hij tot dusverre nog slechts in rivieren gezwommen had, en vervolgens, uit de nood lerend, wat

hem te doen stond, wist hij te midden der runderen te komen, greep van twee beesten met iedere hand een horen, en liet zich zonder ongemak of moeite tussen hen in voorttrekken, alsof hij een wagen mende. Want het rund zwemt, zoals zelfs de mens het niet kan. Het blijft daarin slechts ten achter bij de watervogels en bij de vissen. En een rund zou dan ook bij het zwemmen nimmer de dood vinden, indien de hoornhuid van hun hoeven niet rondom los liet, doordat zij van vocht wordt doortrokken. Deze bewering wordt bevestigd door het feit, dat in het verleden tal van zeedeelten de naam 'runderdoorgang' (boösporos) hebben gekregen.

Op deze wijze dan redt zich Dafnis en ontkomt buiten alle verwachting aan een tweeledig gevaar, dat van de rovers en dat van de schipbreuk. Toen hij aan land kwam en daar Chloë aantrof, die lachte en weende tegelijk, valt hij haar in de armen en vroeg haar, wat zij wilde met haar fluitspel. Daarop vertelde zij hem alles, hoe zij naar Dorkoon was gelopen, wat deze zijn runderen geleerd had, hoe hij haar gezegd had, op de fluit te spelen, en dat Dorkoon gestorven was. Alleen werd zij door schroom weerhouden, van de kus te spreken. Aan wie zij zoveel te danken hadden, wilden zij eer bewijzen, en met zijn verwanten gingen zij de arme Dorkoon begraven. Zij maakten een grafheuvel van aarde, beplantten die met tal van gekweekte planten, en zij brachten voor hem eerstelingen van hun arbeid aan. Vooral plengden zij melk, persten zij druiven uit en braken er vele rietpijpen stuk. Ook hoorde men de runderen meewarig loeien, en sommige werden gezien, die onder dat geloei in verwarring rondliepen. En zoals de runder- en geitenhoeders gisten, was dat het rouwbeklag dier beesten over hun gestorven veehoeder. Na Dorkoons begrafenis bracht Chloë Dafnis naar de grot van de Nymfen en wies hem daar. En voor het eerst baadde zij zelve onder de ogen van Dafnis haar lichaam, dat blank en rein was van schoonheid, en daarvoor geen bad van node had. En na bloemen te hebben bijeengebracht, die in dat jaargetijde bloeiden,

bekransten zij de beelden der Nymfen en hingen de rietfluit van Dorkoon tegen de rots als wijgeschenk. Vervolgens gingen zij omzien naar hun geiten en hun schapen. Alle lagen die terneer, zonder te grazen of te blaten, uit verlangen, wil ik denken, naar Dafnis en Chloë, die verdwenen waren. Nadat dezen in zicht waren gekomen en als naar gewoonte begonnen te roepen en op de fluit te spelen, stonden de schapen op en gingen grazen, en sprongen de geiten vrolijk rond, als waren zij verheugd over het behoud van de herder, aan wie zij gewoon waren. En toch wist Dafnis zich de ziel niet tot vreugde te brengen, nu hij Chloë naakt had gezien en haar tot dusver hem onbekende schoonheid hem was onthuld. Zijn hart deed hem zeer, als of het door vergif werd aangevreten ; dan eens stiet hij de adem heftig uit, alsof iemand hem op de hielen zat, dan weer stokte deze, als door de voorafgaande toestroming uitgeput. Het bad scheen hem geduchter dan de zee, en het kwam hem voor, dat zijn ziel bij de rovers was achtergebleven, want daar hij nog zo jong was en opgegroeid op het land, wist hij nog niet van de roof, die liefde pleegt.

dafnis en chloë

tweede boek

Toen de herfst op zijn volst was en het tijd werd voor de wijnoogst, was ieder te velde in de weer. De een bracht de perstroggen in gereedheid, een ander reinigde de wijnkruiken, weer een ander vlocht korfjes. Deze zorgde voor de sikkeltjes, om de trossen af te snijden, die voor een steen, waarmede het wijnhoudende vlees der druiven kon worden uitgeperst, en die weer voor droge twijgen, door kloppen ontbolsterd, om bij het nachtelijk vervoer der most als lichtfakkels te dienen. Ook Dafnis en Chloë lieten hun kudden thuis, en leenden de anderen de helpende hand. Dafnis bracht de druiven in korven weg, en vertrad ze, na ze in de persen te hebben geworpen. Daarop droeg hij de wijn naar de kruiken. Chloë

bereidde het eten voor hen, die aan het oogsten waren en schonk hun om te drinken wijn in van vorige jaren, terwijl zij ook van de lagere wijnstokken de oogst binnen haalde. In Lesbos namelijk blijft de wijnstok laag en klimt niet omhoog, ook niet langs een stam, maar hij laat zijn ranken afhangen en verbreidt ze over de grond als klimop. Een kind nog maar pas met zijn handjes uit de windselen vrij, zou de druiven kunnen bereiken.

En zoals natuurlijk was op het feest van Dionysos en bij de geboorte van de wijn, sloegen de vrouwen die uit de omliggende landerijen waren te hulp geroepen, de ogen op Dafnis en roemden hem, dat hij in schoonheid Dionysos gelijk was. En een der vrijmoedigste kuste zelfs Dafnis en wekte hem op, maar Chloë deed zij verdriet daarmede. En de mannen in de perstroggen maakten allerlei grapjes tegen Chloë en deden dwaze sprongen als Satyrs, die het voorzien hebben op een Bakchante, en zij zeiden, schapen te willen zijn, om door haar te worden geweid. En dan was het haar beurt, om plezier te hebben, en die van Dafnis, om verdrietig te zijn. Beiden dan ook wensten van harte, dat de wijnoogst spoedig mocht zijn afgelopen, om naar hunne eigen omgeving terug te keren, en in plaats van het verward geschreeuw de rietfluit weer te horen of het geblaat hunner kudden. En toen na verloop van slechts enkele dagen de wijnstokken waren leeggeplukt, de kruiken vol most stonden en er aan zoveel handen geen behoefte meer was, dreven zij hun kudde omlaag naar de vlakke en brachten verheugd van hart de Nymfen hun hulde, waarbij zij haar druiventrossen aanboden, die nog aan de ranken zaten, als eerstelingen van de oogst. Ook vroeger waren zij nimmer zo maar aan haar voorbijgegaan, maar altijd, alvorens te gaan weiden, hadden zij bij haar gezeten, en van het weiden terugkerend hadden zij haar gehuldigd, waarbij zij altijd iets medebrachten, hetzij een bloem of enig ooft of groen loof, of wel zij hadden melk geplengd. Later zouden zij daarvoor van de goden hun loon krijgen, maar toen waren zij, zoals men zegt, als honden, die van de band

zijn losgelaten, zo sprongen zij rond, speelden op de fluit, zongen, en stoeiden met hun bokken en schapen.

Terwijl zij zich aldus vermaakten, komt er een grijsaard op hen toe in een vacht gekleed, met ongelooide schoenen geschoeid, de knapzak aan de schouder, en wel een zeer oude. Hij zette zich nabij hen neder, en sprak aldus :

'Kinderen, ik ben de oude Filetas ; deze Nymfen heb ik heel wat voorgezongen, en dat beeld van Paan daar heel wat voorgespeeld op de rietfluit, terwijl ik een talrijke runderkudde alleen met mijn zang bestierde. Ik ben naar u toegekomen, om u te openbaren wat ik gezien, en te vertellen, wat ik gehoord heb. Ik ben in het bezit van een tuin, die ik met eigen hand heb aangelegd. Sinds ik te oud ben om een kudde te drijven, heb ik al mijn zorgen aan die tuin besteed, en al, wat het jaargetijde oplevert, vind ik daar naar gelang van het seizoen : in de lente rozen, lelies, hyacinten, violen en violieren, in de zomer papavers, peren en overvloed van appels, en op het ogenblik druiven, vijgen, granaatappels en groene mirten. Des morgens vroeg komen zwermen vogels in die tuin bijeen, sommige, om er voedsel te zoeken, andere om er te zingen, want hij is door geboomte gedekt en overschaduwde, en door drie bronnen wordt die tuin besproeid. Nam men de omheining rondom weg, dan zou men menen, een natuurwoud te zien.

Toen ik heden omstreeks het midden van de dag daar aankwam, zag ik tussen de granaatappel- en mirtebomen een knaapje staan met mirtebessen en granaatappels in de hand, blank als melk en blond als vuur en glanzend, alsof hij zo juist uit het bad kwam. Hij was naakt en hij was alleen, en hij vermaakte zich met vruchten plukken alsof de tuin van hem was. Ik liep op hem toe, om hem te pakken, uit vrees, dat hij in zijn overmoed mijn mirten en granaten zou breken, maar hij ontliep mij met lichtheid en gemak, terwijl hij nu eens onder de rozestruiken door liep, dan weer zich onder de papavers verstak, of hij een jong patrijsje was. Van zijn leven heb ik vaak heel

wat te stellen gehad met het achtervolgen van geitjes, die nog gezoogd werden, en vaak heb ik mij moeten inspannen, als ik pas geboren kalfjes achternaliep, maar dit was iets, wat onbegrijpelijk en niet te vangen was. Uitgeput dan ook, oud als ik ben, en op mijn staf gesteund, terwijl ik erop paste, dat hij niet ontsnapte, vroeg ik hem, bij wie der burens hij behoorde, en wat hij voorhad met het plukken van vruchten in andermans tuin. Hij gaf in het geheel geen antwoord, maar terwijl hij bij mij stond, lachte hij allerliefst en bekogelde mij met mirtebessen, en ik weet niet, hoe hij het klaar speelde, maar ik kon niet meer boos op hem zijn. Toen vroeg ik hem, in mijne armen te komen, zonder enige vrees te hebben, en ik zwoer hem bij de mirten, dat ik hem weer zou laten gaan, dat ik hem nog appels en granaten op de koop toe zou geven, en dat ik hem verder altijd zou toestaan, mijn vruchten te oogsten en mijn bloemen te plukken, als ik maar een enkele kus van hem mocht krijgen.

Toen lachte hij glashelder, en met een stem, zoals de zwaluw en ook de nachtegaal niet heeft, en zelfs niet de zwaan, al was hij zo oud als ik, sprak hij : 'Ik heb geen enkel bezwaar, Filetas, om u te kussen, want ik verlang meer naar kussen dan gij verlangt, om weer jong te zijn, maar denk eens, of mijn geschenk bij uw leeftijd zou passen. Want hoe oud ge ook zijn moogt, ge zult mij toch willen achtervolgen, eens door mij gekust. Maar ik ben moeilijk te vangen, zelfs voor de valk en de adelaar, of welke vogel ook, die nog sneller mocht zijn dan zij. Ik ben dan ook geen kind, al heb ik er het uiterlijk van, maar ik ben ouder dan Kronos, ja, dan de tijd zelf. Ik weet nog dat ge, nog pas maar een man, op dat gindse gebergte een uitgestrekte runderkudde liet weiden, en ik was in uw nabijheid, toen ge daar bij die beuken op de rietfluit stondt te blazen, ten tijde, dat ge verliefd waart op Amaryllis. Maar ge hebt mij niet gezien, hoewel ik vlak bij het meisje stond. Ik ben het, die u haar geschonken heeft, en nu hebt gij al kinderen, goede koeherders en landbouwers. Nu zijn het Dafnis en Chloë, waarover ik herder ben, en als ik hen des

morgens heb samen gebracht, kom ik naar uw tuin, en vermei er mij in uw bloemen en uw planten, en in deze bronnen zelve neem ik een bad. Daardoor is het, dat die bloemen en die planten zo schoon zijn : mijn badwater besproeit ze. Ga nu maar kijken, of niet de een of ander uwer planten is vernield, of niet een of andere vrucht is geplukt of een bloemwortel vertrapt, of er geen bron van u wat vertroebeld is, en prijs u gelukkig, dat gij als enige onder de mensen nog in uw ouderdom dit kind hebt aanschouwd.'

Na dat gezegd te hebben, verhief hij zich als een jong nachtegaaltje op de mirten, en van de ene tak op de andere kroop hij door het gebladerte tot aan de top. Ik zag, dat hij vleugels had aan de schouders en een boogje met pijltjes tussen de vleugels, en toen zag ik niets meer, noch zijn wapentuig noch hemzelf. Als het niet voor niets is, dat ik deze witte haren heb gekregen, en als niet in mijn ouderdom mijn verstand is vervaagd, dan zijt ge, beste kinderen, aan Eroos gewijd en onder Eroos' hoede.'

Dafnis en Chloë waren ten zeerste bekoord, en meenden, niet een waar verhaal maar een fabel te hebben aangehoord, en zij vroegen, wat Eroos dan wel zijn mag, een knaap of een vogel, en welke zijn macht is. Daarop hernam Filetas : 'Eroos is een god, beste kinderen, jong en schoon en gevleugeld. Daardoor houdt hij van wat jong is, achtervolgt hij wat schoon is, en verleent vleugels aan de ziel. Wat hij vermag, vermag zelfs Zeus niet. Hij is heerser over de elementen, heerser over de sterren, heerser over de goden, zijn gelijken, meer nog, dan gij over uw geiten en schapen heerst. Alle bloemen zijn het werk van Eroos ; deze gewassen heeft hij doen groeien ; door hem ook stromen de rivieren en waaien de winden. Ik heb gezien, hoe zelfs de stier van liefde bevangen wordt, en hoe hij dan loeit als door een horzel gestoken, hoe de bok de geit een kus geeft en haar volgt, waar zij gaat. Zelf ook ben ik jong geweest en werd ik op Amaryllis verliefd : toen dacht ik niet meer aan eten, nam geen drinken meer tot mij en zocht geen rust

meer in de slaap. Ik leed in de ziel, het hart
bonsde mij in de borst en mijn lichaam werd
koud. Ik schreeuwde het uit, alsof ik werd
geslagen, was zwijgzaam alsof ik een lijk was
geworden, en stortte mij in de rivier alsof ik in
brand stond. Paan riep ik aan om hulp, daar
hijzelf verliefd was op Pitys, ik was er Echoo
dankbaar voor, dat zij mij Amaryllis' naam
achterna riep, en ik brak mijn rietfluiten stuk,
omdat zij wel mijn koeien wisten mede te
lokken, maar Amaryllis niet tot mij brachten.
Want tegen Eroos is er geen enkel middel, niet
dat men kan drinken of dat men kan eten, niet
dat men in zangen uitzingen kan, geen ander is
er, dan de kus en de omarming, en te zamen
zich neder te leggen, naakt van lichaam.'

Nadat Filetas hen van dat alles had onderricht,
vertrok hij met een paar kazen, die zij hem
gaven en een geitje, dat al horens had. Maar
toen zij alleen waren achter gebleven,
gevoelden zij, nu zij voor het eerst Eroos' naam
hadden vernomen, zich het hart ineenkrimpen
van smart, en toen zij met de nacht in hun
hoeven waren teruggekeerd, vergeleken zij hun
eigen ervaringen met wat zij hadden gehoord.
'Wie liefhebben lijden, en zo doen wij ; zij geven
niet om eten, wij ook niet ; zij kunnen niet
slapen, dat overkomt ons ook tegenwoordig; zij
hebben het gevoel, in brand te staan, en ook in
ons gloeit het vuur; zij hebben het verlangen,
elkander te zien, en om datzelfde wensen wij,
dat de dag sneller zal aanbreken. Iets dergelijks
is de liefde : wij hebben elkander lief, zonder
dat wij het weten. Als dit niet liefde is en ik niet
lief heb, waarom lijden wij dan dit leed, waarom
zoeken wij dan elkander ? Het is waar, dit alles,
wat Filetas ons gezegd heeft. Dat jongetje uit
zijn tuin is ook onze pleegvaders in die droom
verschenen, waarin hij hun gelastte, dat wij de
kudden zouden hoeden. Hoe zou men hem
kunnen grijpen ? Hij is klein en moet wel
ontsnappen. En hoe zou men hem kunnen
ontvluchten ? Hij heeft vleugels en zal ons
inhalen. Bij de Nymfen moeten wij om hulp
onze toevlucht zoeken. Maar Paan heeft ook
Filetas niet geholpen, toen deze op Amaryllis
verliefd was. Wij moeten dus de middelen

beproeven, die hij ons genoemd heeft : de kus en de omarming en naakt ter aarde liggen. Het is wel koud, maar wij zullen het doorstaan evengoed als Filetas, die het vóór ons deed.' Dit dan was in de nacht de les, die zij leerden. En toen zij de volgende dag hun kudde naar de weide hadden gedreven, kusten zij elkander, toen zij elkaar zagen, en - wat zij nog niet eerder hadden gedaan, omvatten zij elkander, hun armen gekruist, maar het derde geneesmiddel, zich neder te leggen na zich ontkleed te hebben, schroomden zij toe te passen, want dat is meer, niet alleen dan wat jonge meisjes, maar ook dan wat jonge geitenhoeders aandurven. En zo bracht de nacht weer slapeloosheid door overdenking van wat zij hadden gedaan, en door spijt over wat zij hadden achterwege gelaten : 'Wij hebben elkander gekust, en het heeft niets geholpen ; wij hebben elkander omhelsd, en dat gaf ongeveer even weinig ; alleen het gezamenlijk zich nederleggen is dus het geneesmiddel der liefde. Ook daarvan moeten wij de proef nemen, want ongetwijfeld schuilt daarin een groter kracht dan in de kus.'

Na zulke overdenkingen kon het wel niet anders, of in verliefde droombeelden kusten en omhelsden zij elkander, en ook wat zij die dag hadden nagelaten, deden zij in de droom : in naaktheid lagen zij samen terneder. Meer nog van de liefdegod bezeten stonden zij de volgende morgen op en dreven hun kudde op het geluid van de herdersfluit omlaag, in haast, om elkander te kussen. En dadelijk bij het wederzien liepen zij elkander glimlachend tegemoet. En het kwam tot kussen en vervolgens tot omvatting met de armen, maar het derde geneesmiddel liet nog op zich wachten, daar Dafnis niet de durf had, ervan te spreken, en Chloë evenmin ermee wilde beginnen. Totdat zij door een toeval ertoe werden gebracht.

Nabij elkander op een eiketrunk gezeten, en proevend van het zoet van de kus, deden zij zich onverzadelijk aan dat genot te goed. En ook bij de omstrengeling met hun armen drukten zich hun lippen opeen. Maar toen bij

zo'n omhelzing Dafnis het meisje sterker dan anders tot zich trok, legde Chloë zich een weinig op de zijde. En ook hij legde zich neder, om de kus te vervolgen. Toen herkenden zij het beeld, dat zij in hun dromen hadden gezien, en lange tijd lagen zij samen terneder als aaneengebonden. Maar daar zij van het verdere niets wisten, en in de mening verkeerden, dat dit het uiterste was van het mingenot, scheidden zij na het grootste gedeelte van de dag nutteloos te hebben gesleten, en zij brachten hun kudde weg, van haat vervuld tegen de nacht. Maar toch zouden zij misschien ook wel iets van wat het ware is zijn gaan bedrijven, indien niet hun landelijke omgeving door de navolgende gebeurtenissen in zo hevige opschudding was geraakt.

Vermogende jongelieden uit Methymne wensten het oogstfeest in aangename ontspanning buiten hun stad te vieren. Zij lieten een scheepje te water, zetten hun slaven aan de riemen, en voeren langs het land van Mitylene, voorzover dat aan zee ligt. Want die kust is rijk aan veilige inhammen, rijkelijk met woningen gesierd, biedt overal gelegenheid tot baden, en bezit parken en wouden, sommige door de natuur gewrocht, andere door de mens aangelegd, alles zeer geschikt om er de jeugd uit te vieren. Terwijl zij daarlangs voeren en ankerden, deden zij volstrekt geen kwaad, maar vermaakten zich op allerlei wijzen. Dan eens trachtten zij met haken, die met dunne lijnen aan riethengels waren opgehangen, van in zee vooruitstekende klippen de vissen te vangen, die zich tussen de steenbrokken ophielden, dan weer met honden en netten de hazen te pakken, die de drukte in de wijngaarden waren ontvlucht. Ook wel hielden zij zich bezig met de vogeljacht en vingen zij met strikken wilde ganzen, eenden en duikers, zodat hun vermaak hen tevens aan een goede tafel hielp. Hadden zij nog iets verder nodig, dan kochten zij het van de lieden in het land, en telden er heel wat meer voor neer dan het waard was. Zij hadden slechts behoefte aan brood, wijn en onderdak, want daar het najaarsgetijde reeds had ingezet, achtten zij het niet veilig, de nacht op zee door

te brengen. Zij haalden dan ook hun vaartuig op het strand uit vrees voor een stormachtige nacht.

Een der landlieden, die een touw nodig had om de steen op te trekken waarmede de druiventrosjes, na vertrapt te zijn, worden uitgeperst, begaf zich heimelijk naar het zeestrand, kwam bij het onbewaakte schip, maakte de tros los, die als landvast dienst deed, nam die mede naar huis, en gebruikte hem voor datgene, waarvoor hij hem nodig had. Des morgens stelden de jongelieden uit Methymne een onderzoek in naar hun tros, en daar niemand de diefstal bekende, voegden zij hun gastheren enkele verwijten toe en voeren weg. Na de kust dertig stadiën te hebben gevolgd, landden zij bij het landgoed waar Dafnis en Chloë woonden, want de vlakte leek hun daar geschikt te zijn voor de hazejacht. Maar zij hadden geen tros, om als landvast te dienen. Daarom draaiden zij lange groene stengels tot een kabel, en legden zij daarmede hun schip met de hoge achtersteven aan de wal vast. Vervolgens lieten zij hun honden los, om uit neuzen te gaan, en plaatsten hun jachtnetten op de doorgangen, die hun daartoe gunstig leken. Dadelijk liepen de honden luid blaffend uiteen en verspreidden schrik onder de geiten, zodat deze het heuvelterrein verlieten en wat meer naar zee trokken. Daar zij echter in het zand niets vonden te knabbelen, begonnen de stoutmoedigste onder hen, bij het schip gekomen, de groene stengels op te vreten, waarmede het vast lag.

Nu was er in de zee enige rolling opgewekt door de wind uit de bergen, en al spoedig werd het schip, na te zijn los gekomen, door de terugloop der golven meegevoerd en naar het ruime sop gedragen. Toen de Methymners bemerkten, wat er gaande was, liepen sommigen van hen de zee in, terwijl anderen de honden verzamelden. Allen uitten zij luide kreten, zodat de lieden in de nabijgelegen velden, die dat hoorden, kwamen toegelopen. Maar er was niets aan te doen, want daar de wind aanwakkerde, werd het schip door de trek van het water met onweerstaanbare snelheid meegenomen. De

lieden van Methymne, die zich van tal van zaken beroofd zagen, zochten de herder van de geiten, en toen zij Dafnis hadden gevonden, sloegen zij hem, rukten hem de kleren af, en een van hen nam zijn hond de lijn af en hield Dafnis de handen op de rug als om hem te binden. Deze schreeuwde luid op onder de slagen, wendde zich smekend tot de landlieden, en riep in de eerste plaats Lamoon en Dryas te hulp. Dezen traden voor hem op als geharde grijsaards, die zij waren, met handen aan het lijf, die sterk waren door de veldarbeid, en zij verlangden, dat de schuld van wat er was geschied zou worden vastgesteld.

Daar ook de andere partij dat wilde, stellen zij de veehoeder Filetas aan, om uitspraak te doen. Hij toch was de oudste der aanwezigen, en onder de dorpingen had hij de roep van bijzondere rechtvaardigheid. Eerst brachten de Methymners hun klacht duidelijk en bondig voor deze veehoeder, die zij tot rechter hadden.

'Wij zijn naar hier gekomen met de wil om te jagen. Het schip hebben wij achtergelaten, met een tros van groene twijgen aan de wal vast gelegd, en zelf gingen wij met behulp der honden achter het wild aan. Ondertussen zijn de geiten van deze knaap naar het zeestrand afgedwaald, hebben de tros van twijgen opgegeten en het schip los gemaakt. Ge kondt het zien, naar zee afgedreven, denkt eens aan, met hoeveel goederen niet gevuld? Hoeveel kleding is niet verloren gegaan, hoeveel hondentuigen, hoeveel geld! De bezitter daarvan zou al deze landen kunnen kopen! Ter vergoeding daarvan vorderen wij, deze knaap mede te nemen, die een slecht geitenhoeder is, daar hij, als speelde hij de zeeman, zijn geiten aan het zeestrand weidt.' Deze klacht brachten de lieden van Methymne voor.

Dafnis was er nog slecht aan toe doordat hij geslagen was, maar toen hij zag, dat Chloë aanwezig was, gaf hij om niets meer, en sprak aldus: 'Ik weid mijn geiten, zoals het behoort. Nimmer heeft ook maar enig dorping zich beklagd, dat een mijner geiten zijn tuin had afgegraasd of zijn uitlopende wingerd had vernield. Maar die lieden zijn ondeugdelijke

jagers achter de hond en hun honden zijn slecht afgericht, daar zij, door overal rond te lopen en hard te blaffen mijn geiten uit de heuvels en de vlakten naar zee hebben gedreven, zoals wolven zouden doen. Maar, zeggen zij, de geiten hebben de stengels opgegeten : dat was, omdat zij in het zand geen gras of beziën of tijm vonden. Maar, gaan zij voort, het schip is door wind en zee verloren gegaan : dat heeft de bries, maar hebben niet de geiten bewerkt. Maar, zo besluiten zij, daar zaten kleren in en geld : maar wie, die bij zijn verstand is, zal geloven, dat een schip met zo kostbare lading voor een landvast van twijgen lag ?'

Daarop begon Dafnis te wenen en wist de landlieden tot grote deernis te bewegen, zodat Filetas, als rechter, bij Paan en bij de Nymfen verklaarde, dat Dafnis niets misdreven had, en zijn geiten evenmin, maar alleen de zee en de wind die, zeide hij, onder de rechtspraak stonden van anderen dan van hem. Met deze uitspraak overtuigde Filetas de Methymners niet, maar in hun woede gingen zij weder op Dafnis af om hem mede te nemen, en wilden opnieuw hem binden. Dan echter springen de dorpelingen buiten zich zelve als een zwerm spreeuwen of kraaien op hen toe, en hebben Dafnis, die medevocht, spoedig bevrijd, en spoedig met stokslagen de lieden van Methymne op de vlucht gedreven. En zij staakten de vervolging niet, voordat zij hen over de grenslijn naar andermans land hadden gejaagd. Terwijl nu die dorpelingen de Methymners achterna zaten, brengt Chloë in alle stilte Dafnis naar de Nymfen, wast hem het gelaat af, dat bebloed was door een neusverwonding ten gevolge van een der slagen, haalt uit haar knapzak een stuk gerezen brood en een snee kaas te voorschijn, en geeft hem die te eten. En, wat hem vooral weer op zijn verhaal zou brengen, met haar weke lippen gaf zij hem een honigzoete kus.

Zo grote ramspoed dan kwam Dafnis toen te boven. Maar daarmee was de zaak niet afgelopen, want toen de Methymners geheel uitgeput, als voetgangers in plaats van varengasten, met wonden bedekt in plaats van

weelderig uitgerust, hun land hadden bereikt, riepen zij een bijeenkomst hunner medeburgers te zamen, en na de olijftak der smekelingen voor het altaar te hebben nedergelegd, vroegen zijzelf als smekelingen om vergelding. Over wat er gebeurd was spraken zij geen enkel waar woord, om niet daarenboven nog zich belachelijk te maken, dat zij zovele en zulke erge dingen van herders hadden moeten verduren, maar zij klaagden de Mityleners aan, dat zij zich van het schip hadden meester gemaakt en hun bezittingen hadden geroofd, alsof men zich in geregelde oorlog bevond. Men geloofde hen wegens hun verwondingen, en van oordeel dat het billijk was, aan jongelingen uit de eerste geslachten van het land voldoening te verschaffen, besloot men bij stemming tot een krijg zonder oorlogsverklaring tegen de Mityleners. De aanvoerder werd bevolen, tien schepen te water te laten, om hun kuststreek te bestoken. Want daar de winter op komst was, was het niet veilig, een grotere vloot aan de zee toe te vertrouwen.

De bevelhebber koos reeds de volgende dag zee, en met soldaten, die zelf de riemen hanteerden, koerste hij naar de kuststreek der Mityleners, waar hij veel vee roofde, veel graan en veel wijn, daar de druivenoogst nog maar juist was afgelopen, benevens heel wat mensen van die daar bezig waren. Hij voer ook naar de landen, waar Chloë en waar Dafnis hun kudden hoedden, deed er een gewapende landing, en voerde als buit mede, wat hem voor de voet kwam. Dafnis nu was op dat ogenblik niet aan het weiden van zijn kudde, maar was het bos in geklommen, en was bezig, groen loof te snijden, om wintervoer te hebben voor de jonge geiten. Toen hij dan ook vanuit de hoogte de inval zag geschieden, verborg hij zich in de holle tronk van een dorre beuk. Maar Chloë, die bij de kudden was, zocht, toen zij achtervolgd werd, als smekeling haar toevlucht bij de Nymfen, en in naam dier godinnen vroeg zij, haar te sparen met het vee, dat zij weidde. Maar het mocht niet baten : de Methymners overlaadden de godebeelden met spotternijen, dreven Chloë's kudden weg en voerden

haarzelve mede, waarbij zij haar sloegen met
twijgen, zoals men een geit of een schaap doet.
Toen zij hun schepen met allerhande buit
hadden vol geladen, besloten de Methymners,
niet nog verder te varen, maar naar huis terug
te keren, uit vrees zowel voor het slechte
jaargetijde als voor de vijanden. Zij voeren dus
weg, met alle macht zich op de riemen
werpend, want er was geen wind. Nadat het
weer rustig was geworden, kwam Dafnis naar
de vlakke, waar zij hun kudde lieten weiden,
en toen hij geen geiten zag, geen schapen
aantrof en Chloë niet vond, maar in de wijde
eenzaamheid de rietfluit, waarmede zij gewoon
was, zich te vermaken, op de grond zag liggen
neergeworpen, ving hij aan, luide te roepen en
deerniswaardig te jammeren, en liep dan eens
naar de beuk, waaronder zij gewoonlijk zaten,
dan weer naar de zee, waar hij haar hoopte te
ontdekken, dan weer naar de Nymfen, tot wie
zij haar toevlucht genomen had, toen zij werd
achtervolgd. Daar ook wierp hij zich ter aarde,
en heftig verweet hij de Nymfen, dat zij hen
hadden in de steek gelaten.

'Uit Uw tegenwoordigheid is Chloë geroofd, en
Gij hebt het kunnen verdragen, dat aan te zien?
Zij, die U kransen vlocht, die U de eerste melk
plengde, en van wie deze rietfluit is, die hier als
wijgeschenk hangt? Niet een mijner geiten heeft
de wolf mij ontroofd, de vijanden echter heel
mijn kudde en haar, die ze met mij weidde. De
geiten zullen zij villen en de schapen zullen zij
offeren en Chloë zal voortaan in een stad
wonen. Hoe zullen mijn benen mij dragen, om
tot mijn vader en mijn moeder te gaan zonder
mijn geiten, zonder Chloë, om te zijn als een,
die van zijn werk is weggelopen? Want geen
beest heb ik meer, om te weiden. En gij, Chloë,
ervaart ge hetzelfde als ik? Denkt ge nog aan
deze vlakke en aan de Nymfen en aan mij? Of
vindt ge troost bij de schapen en de geiten, die
met u in krijgsgevangenschap zijn geraakt?'
Onder zulke klachten maakt na zoveel tranen en
verdriet een diepe slaap zich van hem meester.
En daar komen de drie Nymfen vóór hem staan,
schone, rijzige vrouwen, ten halve slechts
gekleed en ongeschoeid, met haar lokken

ontbonden en in alles aan haar beelden gelijk. Eerst schenen zij medelijden te hebben met Dafnis, en toen sprak de oudste van haar, om hem op te beuren : 'Doe ons geen verwijten, Dafnis; Chloë toch gaat ons nog meer dan u ter harte. Wij immers hebben deernis met haar gehad, toen zij nog maar een kindje was, en toen zij in deze grot was neergelegd, hebben wij haar doen voeden. Noch met deze vlakten, noch met de schapen van Dryas heeft zij iets gemeen. En ook nu hebben wij zorg gedragen voor wat haar mag overkomen : zij zal niet naar Methymne worden meegevoerd, om daar slavine te zijn, zij zal ook geen deel ener krijgsbuit uitmaken. Aan Paan, wiens beeld men daar onder die pijnboom heeft geplaatst, maar die gij beiden nimmer ook maar met een enkele bloem hebt vereerd, hebben wij verzocht, Chloë te hulp te komen. Want hij is meer dan wij met krijgswaak vertrouwd, en herhaaldelijk reeds heeft hij zijn landelijk leven opgegeven, om aan verschillende oorlogen deel te nemen. Hij zal er dan ook op uit gaan, en de Methymners zullen een kwaad vijand aan hem hebben. Wees dus niet bedrukt, maar sta op en laat u zien aan Lamoon en Myrtale, die zich eveneens wanhopig ter aarde hebben geworpen, in de mening, dat ook gij deel uitmaakt van de oorlogsroof. Wat Chloë betreft, die zal morgen tot u terugkeren met de geiten en met de schapen, en gezamenlijk weer zult ge ze weiden en gezamenlijk zult ge de rietfluit bespelen. Wat er verder met u geschiedt, dat gaat Eroos aan.'

Na dat droombeeld gezien en die woorden gehoord te hebben, sprong Dafnis op uit zijn slaap, en onder tranen, van vreugde en van droefheid tevens, boog hij zich neer voor de beelden der Nymfen en beloofde, haar de beste zijner geiten te zullen offeren wanneer Chloë zoude in veiligheid zijn. Daarop liep hij ook naar de pijnboom, waaronder het beeld van Paan stond opgesteld met zijn bokspoten en met horens op, in de ene hand een rietfluit en in de andere een springende bok vast houdend, en ook daarvoor boog hij zich neder en smeekte om Chloë's bevrijding en deed de gelofte, dan een bok te zullen offeren. Eerst tegen

zonsondergang kwam er een einde aan zijn tranen en zijn smeekbeden, en het boomloof opnemend, dat hij had afgekapt, keerde hij naar Lamoons hoeve terug, waar hij allen van hun rouw bevrijdde en met vreugde vervulde. Hij nam ook wat voedsel en begaf zich ter ruste, niet zonder onder nieuwe tranen te smeken, dat hij de Nymfen opnieuw in de droom mocht zien, en dat de dag, waarop immers, naar zij hem beloofd hadden, Chloë tot hem zou terugkeren, snel mocht aanbreken. Van alle nachten scheen deze hem de langste te zijn ; en ziet hier, wat er zich in afspeelde.

Toen de aanvoerder der Methymners ongeveer tien stadiën was weggeroeid, wilde hij zijn soldaten, die door de landing waren afgemat, op hun verhaal laten komen. Hij kwam bij een voorgebergte, dat in zee uitstak met een omgebogen uiteinde, waarbinnen de zee een ankerplaats bood, rustiger dan een haven. Daar bracht hij zijn schepen ten anker, goed uit de wal, zodat van land uit niemand der boerenbevolking er enige schade aan kon toebrengen, en stond de Methymners toe, zich aan vreedzame genoegens over te geven. Dezen nu, die uit de oorlogsroof van alles overvloed hadden, begonnen te drinken en zich te vermaken, alsof zij een overwinningsfeest vierden. Kort nadat de schemering gevallen was, en terwijl het feestvermaak met de nacht ten einde liep, scheen het plotseling, alsof het land geheel in vuur en vlam stond, en een dof geplons van riemen werd gehoord, alsof een grote vloot op hen kwam aangevaren. De een riep te wapen, een ander ging de aanvoerder roepen, deze meende verwond te zijn en die weer lag neer in een houding, alsof hij een lijk was. Men zou gemeend hebben, een nachtgevecht bij te wonen, maar vijanden waren niet te bekennen.

Nadat de nacht hun dit alles gebracht had, brak de dag aan met nog groter verschrikkingen dan die van de nacht. De bokken en de geiten van Dafnis droegen tussen de horens klimoploof, dat met bestrossen bezet was, de rammen en de schapen van Chloë huilden met wolvengehuil. En ook zij zelve verscheen, met dennegroen

bekranst. Eveneens in zee speelden zich wonderlijke zaken af. De ankers toch, als men ze trachtte te lichten, bleven op de bodem liggen, als de riemen voor het roeien werden toe gelegd, braken zij af, en dolfinnen, die uit het water sprongen, maakten, door met hun staarten tegen de schepen te slaan, de nagels los. Van de steile rots op de landtong werd een geluid als van een rietfluit gehoord. Maar het was niet genoeglijk, als de rietfluit te zijn pleegt, maar schrikjagend voor wie het hoorde, als een krijgstrompet. In verwarring grepen de Methymners naar de wapenen, en hielden hen, die niet te zien waren, voor vijanden, zodat zij smeekten, of de nacht weer over hen mocht komen, waarin zij hoopten, dat een wapenstilstand zoude intreden. Voor ieder die behoorlijk zijn verstand gebruikte, was het niet moeilijk in te zien, dat die gezichts- en geluidsverschijnselen afkomstig waren van Paan, die om het een of ander vertoornd was op de schepelingen. Maar zij konden de reden niet gissen - immers, geen enkel heiligdom van Paan was geplunderd - totdat omstreeks de middag niet zonder goddelijk toedoen de aanvoerder in slaap viel, en Paan zelf hem verscheen, die aldus sprak :

'O gijlieden, ongodvrezendste en oneerbiedigste van alle mensen, hoe hebt gij met verdwaasde geest dit alles durven bedrijven? Van krijgsrumoer hebt gij het landschap vervuld, dat mij lief is; de kudden runderen, geiten en schapen, die onder mijn hoede stonden, hebt ge weggedreven; van de altaren hebt gij een jong meisje medegevoerd, over wie Eroos een sage wil doen ontstaan. En noch voor de Nymfen, die het aanzagen, hebt gij schroom gevoeld, noch voor mij, de god Paan. Ge zult dan ook Methymne niet terug zien, indien ge met zulk een buit wegvaren wilt, en evenmin zult gij aan deze rietfluit ontkomen, die u in verwarring brengt. Maar ik zal u tot aas voor de vissen doen strekken, door u in de zee onder te dompelen, indien ge niet ten spoedigste vooreerst Chloë aan de Nymfen teruggeeft en voorts haar kudden, geiten zowel als schapen. Sta dus op, en doe het meisje met al, wat ik

heb opgenoemd, ontschepen, en ik zal tot gids dienen, aan haar op haar pad, aan u op uw zeereis.'

Geheel onthutst sprong Bryaxis - want zo heette de aanvoerder - op de benen, riep de scheepsbevelhebbers bij zich aan boord, en gelastte hun, ten spoedigste onder de krijgsgevangenen Chloë te doen opzoeken. En alras vond men haar, en bracht men haar voor de aanvoerder, want zij zat nog met dennegroen bekranst. Hierin zag Bryaxis een kenteken, in overeenstemming met het droombeeld, dat hem was verschenen, en met zijn eigen schip brengt hij haar naar de wal. Nauwelijks had zij zich ontscheept, of daar wordt wederom het geluid van de rietfluit van de rots gehoord, ditmaal echter niet vijandig en vreesaanjagend, maar op herderswijze en zoals het klinkt, om de kudden naar de weide te geleiden. En de schapen liepen over de loopplank naar buiten, waarbij zij zich op het hoorn hunner hoeven lieten afglijden, maar de geiten waren veel stoutmoediger, daar zij gewoon zijn, zich ook langs steile rotswanden te bewegen.

En deze alle schaarden zich rondom Chloë als in reidans onder gesprong en geblaas en andere uitingen van vreugde. Maar de geiten, schapen en runderen der andere herders bleven op hun plaats in het ruim van het schip, alsof het geroep van de fluit hun niet aanging. En terwijl allen hierover van verbazing waren vervuld en de god Paan hulde brachten, zag men zowel ter zee als te land nog verwonderlijker dingen. Want nog eer de Methymners de ankers hadden gehieuwd, waren hun schepen reeds in de vaart, waarbij een dolfijn, die telkens uit het water sprong, het schip van de aanvoerder tot gids diende. De geiten en schapen werden door een alleraangenaamste fluitzang geleid, maar niemand zag de fluitspeler, door wiens spel schapen en geiten gezamenlijk voortgingen en zich lieten weiden, door de zangwijze bekoord. Het was juist het tijdstip voor de namiddagweiding, en Dafnis, die van een verheven uitkijkpost de kudden met Chloë zag aankomen, riep luide uit : 'O Nymfen en Paan',

liep omlaag naar de vlakke, en na Chloë te hebben in zijn armen gesloten, viel hij in onmacht neer. Met moeite weder tot leven gebracht onder Chloë's kussen en de gloed van haar omhelzing, begeeft hij zich naar de hun vertrouwde beuk, en na zich aan de voet van de stam te hebben neergezet, vroeg hij haar, hoe zij aan zovele vijanden had kunnen ontsnappen. Zij deed hem het gehele verhaal, van de klimop tussen de horens der geiten, van het gehuil der schapen, van het dennegroen, dat haar op het hoofd was ontloken, van de vuurgloed aan de wal, het geplons in zee, de beide zangen op de rietfluit, de vijandige en de vreedzame, de verschrikkingen van de nacht, en hoe haar, die de weg niet wist, de fluitmuziek op haar pad tot gids was geweest. Toen Dafnis hierin de droomgezegden der Nymfen en de werken van Paan had erkend, vertelde hij op zijn beurt al, wat hij gezien en gehoord had, en dat hij, op het punt, de geest te geven, door de Nymfen tot leven was gebracht. En hij zendt Chloë uit, om Dryas en Lamoon te halen, en al wat behoort bij een offerfeest. Hijzelf ging inmiddels zijn beste geit vangen, bekranste haar met klimop, zoals zijn kudde aan de vijanden was verschenen, plengde melk tussen de horens en offerde haar aan de Nymfen, waarop hij haar ophing, vilde en de vacht als wijgeschenk aanbood.

Toen Chloë met die zij had geroepen was teruggekeerd, ontstak hij vuur, en na een deel van het vlees te hebben gekookt, een ander deel te hebben geroosterd, bood hij de eerste stukken daarvan aan de Nymfen, en plengde haar daarenboven uit een mengvat vol zoete wijn. En na legersteden van gebladerte te hebben uitgespreid, verlustigde hij zich met hen in eet- en drinkgelag. Tevens echter hield hij de kudden in het oog, dat niet de wolf die overvallen mocht en vijandelijkheden bedrijven. En ter ere der Nymfen zongen zij verschillende gezangen, die door herders oudtijds waren samengesteld. Toen de avond viel, bleven zij daar ter plaatse in het veld overnachten, en de volgende dag brachten zij door met het gedenken van Paan. Van de bokken bekransten

zij degene, die aanvoerder der kudde was, met dennegroen, en brachten hem bij de pijnboom, waar het Paan-beeld stond. Zij plengden er wijn, en na de lof van de god te hebben gezongen, offerden zij de bok, hingen hem op en vilden hem. Het vlees werd gedeeltelijk gekookt, gedeeltelijk geroosterd, en vervolgens werd het in de nabijheid op gebladerte in de weide gelegd. De huid werd met de horens zelf aan de pijnboom bevestigd nabij het godenbeeld als herderlijk wijgeschenk aan de herderlijke god. Ook werden van het vlees de eerste stukken hem aangeboden, en uit een groter mengvat werd van de inhoud geplengd. Chloë zong daarbij, terwijl Dafnis op de fluit speelde. Vervolgens legden zij zich neer voor de maaltijd, en daar zien zij Filetas de runderherder aankomen, die toevalligerwijze enkele bloemkransen aan het Paan-beeld kwam brengen en wat druiven, met blad en twijg er nog aan. Hij had zijn jongste zoon Tityros bij zich, een rossige en lichtogige knaap, blank van huid en fier van houding, en met veerkrachtige tred voortthuppelend als een jonge geit. Zij sprongen op en deden mede aan het bekransen van Paan en het ophangen der wingerdranken aan het loof van de pijnboom, en allen legden zich bij elkander neder en dronken gezamenlijk. En als lichtelijk beschonken grijsaards hadden zij elkaar van alles te vertellen : hoe zij hun kudden weidden, toen zij nog jong waren, en hoe zij aan talrijke strooptochten van rovers waren ontkomen. De een ging er prat op, dat hij een wolf had gedood, een ander, dat hij bij Paan alleen achterstond in het bespelen van de rietfluit. Dit laatste was, waarop Filetas zich beroemde.

Dafnis dan ook en Chloë deden alle moeite, hem ertoe te brengen, dat hij ook hun iets van zijn kunst mocht laten horen door fluit te spelen op dit feest voor de god, die in de rietfluit zoveel behagen scheidt. Filetas stemt toe, al beklagt hij zich dan ook, dat de ouderdom hem de adem heeft benomen, en hij nam de rietfluit van Dafnis ter hand. Maar deze was te klein voor zijn machtige kunst, daar zij gemaakt was voor een kindermond, om erin te blazen. Hij

zendt dus Tityros uit om zijn eigen rietfluit, hoewel zijn hoeve tien stadiën ver lag. Deze werpt zijn kleding af, en zet zich naakt aan het lopen als een hinde. En Lamoon kondigde aan, hun inmiddels de geschiedenis van de rietfluit te zullen vertellen, die een geitenhoeder uit Sicilië hem had voorgezongen, voor een bok en voor een fluit als loon.

'Dat speeltuig, de Syrinx, was eenmaal geen speeltuig, maar een mooi jong meisje, dat prachtig kon zingen. Zij hoedde haar geiten, speelde met de Nymfen samen, en zong, zoals zij nu nog zingt. Paan kwam in haar buurt terwijl zij weidde, speelde en zong, en trachtte haar te overreden, zich tot zijn verlangen te lenen. Hij beloofde haar, dat al haar geiten dan een tweeling zouden werpen. Maar zij lachte wat om zijn liefde en zeide, niet gediend te zijn van een minnaar, die volledig bok noch man was. Daarop begint Paan haar te vervolgen, om haar geweld te doen, maar Syrinx weet zowel hem als zijn geweldpleging te ontvluchten. Door die vlucht uitgeput verbergt zij zich tussen het riet, en verdwijnt voor immer in de richting van een moeras. In zijn woede snijdt Paan het oeverriet af, maar als hij het meisje niet kan vinden, begrijpt hij, wat haar is overkomen en hij bedenkt een instrument door rietstengels van ongelijke lengte met was aan elkander te verbinden, evenals ook zij beiden niet van gelijk verlangen waren geweest. En dat mooie jonge meisje van weleer is nu de zingende rietfluit.'

Juist had Lamoon de voordracht van zijn geschiedenis beëindigd, en had Filetas hem de lof geschonken, dat zijn vertelling zoeter in het oor was gevallen dan een lied, of daar staat Tityros vóór hen met de rietfluit van zijn vader in de hand, een groot instrument uit lange rietstengels bestaande en ter plaatse der was-verbindingen met brons versierd. Men zou gemeend hebben, de fluit vóór zich te zien, die als eerste van alle door Paan was samengesteld. Filetas verhief zich, en na zich rechtop in een zetel te hebben gezet, beproefde hij eerst, of hij gemakkelijk op de rietstengels kon blazen. Vervolgens, nadat hij zich vergewist had, dat niets de ademtocht in zijn loop belemmerde,

begon hij er krachtig en luid in te blazen. Men had kunnen denken, verschillende fluiten te horen, die gelijktijdig werden bespeeld, zo luide klonk het fluitgeluid. Langzamerhand matigde Filetas zijn kracht, en ging tot liefelijker wijzen over. En om de kunst der herdersmuziek in haar geheel te vertonen, floot hij, zoals men voor een runderkudde doen moet, zoals voor een geitenhoeder nuttig is, en zoals de schapen ervan houden. Voor de schapen klonk het liefelijk, voor de runderen krachtig, voor de geiten scherp : kortom, door een enkele fluit werden alle rietfluiten nagebootst.

Zwijgend en bekoord lagen de overigen uitgestrekt, tot Dryas opstond en zeide, een Dionysische wijze te zullen spelen, en hun een dans voordanste, als bij het wijnspele behoort. Nu eens was het, alsof hij aan het druivenplukken was, dan weer, alsof hij de volle korven wegdroeg, daarop, alsof hij de druiven vertrapte, vervolgens, alsof hij de wijnkruiken vulde, en ten slotte, alsof hij van de most aan het drinken was. Dat alles legde Dryas zo duidelijk verbeeld in zijn dans, dat de toeschouwers meenden, de wingerd te zien, de wijnpers en de kruiken, en een Dryas, die werkelijk aan het drinken was.

Nadat deze derde van de grijsaards voor zijn dans aller lof had ingeogst, kuste hij Chloë en Dafnis, die dadelijk opstonden en de vertelling van Lamoon in dans brachten. Dafnis stelde Paan voor en Chloë Syrix. Hij trachtte haar met smeekbeden te overreden, maar zij, glimlachend, sloeg er geen acht op. Hij vervolgde haar, op de punt zijner tenen lopend om de gang op hoeven na te bootsen, en zij deed, alsof zij door de vlucht was uitgeput. Vervolgens gaat Chloë zich verbergen in het woud, als Syrix in het moeras, maar Dafnis grijpt de grote rietfluit van Filetas en ontlokt er klagende tonen aan als van wie lief heeft, hartstochtelijke als van wie verleiden wil, en roepende als van wie zoekt, zodat Filetas opgetogen opspringt, hem een kus geeft en hem de fluit, nadat hij ook deze gekust heeft, ten geschenke biedt, daarbij de wens uitsprekend, dat hij haar een even waardig

opvolger mag nalaten.

Zijn eigen kleine rietfluit biedt Dafnis aan Paan als wijgeschenk, en na Chloë, alsof hij haar van een werkelijke vlucht had weergevonden, te hebben gekust, bracht hij op het geluid van de fluit zijn kudde naar huis, want de nacht begon reeds te vallen. Ook Chloë voerde haar kudde huiswaarts, met de zijne op de zang van de fluit voortgeleid. De geiten liepen terzijde van de schapen en Dafnis liep dicht bij Chloë, zodat zij tot aan de nacht van elkander vervuld waren, en zij kwamen overeen, de volgende dag vroeger dan anders de kudden naar de vlakke te drijven, en dat deden zij ook. Nauwelijks toch was de dag aangebroken, of zij kwamen aan de weideplaats. Na eerst de Nymfen en vervolgens het Paan-beeld begroet te hebben, zetten zij zich aan de voet van de eik en begonnen vervolgens op de rietfluit te spelen. Daarop kusten en omhelsden zij elkander en legden zich neder. Meer deden zij niets, en stonden weer op. Zij aten ook wat, en dronken wat wijn, die zij met melk hadden gemengd.

En door dat een en ander vuriger en driester geworden, begonnen zij met elkander de twist der verliefden te twisten, en langzamerhand kwamen zij ertoe, elkander trouw te zweren. Dafnis, na zich tot de pijnboom te hebben begeven, zwoer bij Paan, dat hij nimmer, ook niet voor de tijd van één dag, zonder Chloë's aanwezigheid zou leven. Chloë ging naar de grot, en zwoer Dafnis bij de Nymfen, met hem eenzelfde leven en eenzelfde dood te zullen welkom heten. Maar Chloë, daar zij een meisje was, ging zo ver in haar eenvoud, dat zij bij het verlaten van de grot van Dafnis nog een tweede eed vorderde, 'want', zeide zij hem, 'Paan is een in liefdezaken wispelturig en onbetrouwbaar god. Hij werd verliefd op Pitys, maar ook op Syrinx. Hij houdt niet op, de Dryaden lastig te vallen, en de Epimelische Nymfen laat hij niet met rust. Neemt ge niet in acht, wat ge bij hem gezworen hebt, dan zal hij er geen acht op slaan, u daarvoor te straffen, ook al liet gij u in met meer vrouwen, dan ge rietstengels hebt in uw herdersfluit. Zweer mij dus bij uw geitenkudde en bij de geit, die u heeft gevoed,

dat ge Chloë niet verlaten zult, zolang zij u getrouw blijft. Maar is zij tegenover u en de Nymfen in het onrecht, dan moogt ge van haar weglopen en haar haten, en moogt ge haar doden, zoals gij een wolf zoudt doen.'

Dafnis had vermaak in haar wantrouwen jegens hem. Hij ging midden in zijn kudde staan, en met de ene hand een geit, met de andere een bok vasthoudend, zwoer hij Chloë te zullen lief hebben, zolang zij hem lief had, en dat, zo zij een ander boven hem, Dafnis, de voorkeur mocht geven, hij in plaats van haar zichzelf zou doden. Chloë was in haar schik en had vertrouwen in die eed, want daar zij een meisje was, die de kudden weidde, meende zij ook, dat geiten en schapen de bijzondere godheden zijn van schapen- en van geitenherders.

dafnis en chloë

derde boek

Toen de Mityleners vernamen van de aanvalstocht der tien schepen, en toen verschillende lieden van het land tot hen kwamen en hun vertelden van de roof, vonden zij het niet te verdragen, dat van de Methymners te moeten ondergaan, en zij besloten ook hunnerzijds onverwijld de wapenen tegen hen te keren. Zij brachten dus drieduizend speerdraggers en vijfhonderd ruiters bijeen en zonden als aanvoerder Hippasos uit over de weg te land, want met het winterse getijde schuwden zij de zee.

Deze begaf zich op weg, maar hij plunderde de landerijen der Methymners niet, voerde geen veldvruchten of vee als buit mede, en vergreep zich niet aan de bezittingen der landlieden en der herders, daar hij dat eer het werk vond van een rover dan van een veldheer, maar met spoed trok hij tegen de stad zelve op met de bedoeling, die binnen te rukken door de poorten, nog vóór deze bewaakt werden. Toen hij nog ongeveer honderd stadiën had af te leggen, kwam hem een heraut tegemoet met het aanbod van een wapenstilstand. De Methymners namelijk hadden van hun

gevangenen vernomen, dat de Mityleners van het gebeurde niets afwisten, maar dat het landlieden en herders waren geweest, die de jongelieden dat wegens hun onbeschaamd gedrag hadden aangedaan. De Methymners hadden nu spijt, dat zij een buurstaat hadden gewaagd te bejegenen met meer overhaasting dan beleid, en zij wensten niets liever, dan hun buit in zijn geheel aan de Mityleners terug te geven, om met hen weder tot rustig verkeer te komen, zowel over land als over zee. Hippasos zond de heraut dus naar Mitylene, hoewel hij tot gevolmachtigd bevelhebber bij handopsteken was benoemd. Hijzelf betrok een kamp op ongeveer tien stadiën van Methymne, en wachtte daar af, wat zijn stad hem zou opdragen te doen.

Nadat twee dagen waren verlopen, kwam er een boodschapper met het bevel, de oorlogsbuit in ontvangst te nemen en zonder enig verder gebruik van geweld naar huis terug te keren. Want nu de Mityleners de keuze hadden tussen oorlog of vrede, zagen zij meer voordeel in de vrede.

Zo verliep dan de oorlog tussen de Methymners en de Mityleners, even verrassend eindigend, als hij begonnen was. Maar daar kwam de winter, die voor Dafnis en Chloë nog harder werd dan de oorlog. Plotseling toch was er een zware sneeuwval, die alle wegen afsloot en alle landbouwers hield opgesloten. Heftig stortten de rivieren zich door haar winterbeddingen, alles werd met ijs bedekt, en het leek wel, of de bomen onder die last zouden bezwijken. Het land zelf was alom aan het oog onttrokken, tenzij dan aan de rand van bronnen en stromen. Niemand meer bracht zijn kudde naar de weide of ging zelf nog de deur uit, maar bij het eerste hanegekraai legde men een groot vuur aan, en sommigen gingen vlas spinnen, anderen geitewol kaarden, anderen weer legden al hun vernuft in het vervaardigen van vogelnetten. Dan zorgde men ervoor, dat de runderen aan de ruif stro hadden, om te vreten, de geiten en schapen in de schaapskooi gebladerte, en de varkens in de zwijnestal beukenootjes en eikels. Met zijn allen aldus verplicht, om thuis te

blijven, waren landbouwers en herders in hun schik, voor enige tijd van hun zware werk bevrijd te zijn, ook des morgens een maal te kunnen gebruiken en lange nachten te kunnen verslapen, zodat zij de winter aangenamer vonden dan de zomer, de herfst, en zelfs dan de lente. Maar Dafnis en Chloë, in de herinnering aan de genoegens, die zij moesten onderbreken, hoe zij elkander kusten en omhelsden, en hoe zij te zamen hun voedsel gebruikten, maakten slapeloze en bedroefde nachten door, en leefden in afwachting van het lentegetij, als zou hen dat weer uit de dood verwekken. Zij waren treurig bij het in handen krijgen van een knapzak, waaruit zij samen hadden gegeten, of bij het zien van een drinkkom, waaruit zij tezamen hadden gedronken, of bij het vinden van een rietfluit, eens een geschenk der liefde geweest, nu achteloos neergeworpen. Zij smeekten tot de Nymfen en tot Paan, hen van al dat leed te verlossen, en hunzelve met hun kudde weer eens de zon te laten zien. En onder die smeekbeden zochten zij naar een middel, waardoor zij elkander zouden kunnen zien. Wat Chloë betreft, die zag er in het geheel geen kans toe en vond geen oplossing, want altijd was zij, die haar tot moeder strekte, in haar nabijheid, hetzij om haar te leren wol te kaarden, of het spinrokken te draaien, of haar over het huwelijk te onderhouden. Maar Dafnis, die niets te doen had en vanzelf vindingrijker dan een meisje was, bedacht de navolgende list, om Chloë te kunnen zien.

Aan de voorzijde van het huis van Dryas en tegen dat huis zelf waren twee grote mirten en een klimopplant opgegroeid. De mirten stonden dicht bij elkander en de klimop tussen die beide in, zodat zij, daar zij haar takken op de wijze van een wingerd door elk van beide had uitgestoken, door de verstrengeling van het gebladerte iets als een grot vormde. Haar bessentrossen, overvloedig en zo groot als druiven, hingen van de twijgen af. Een grote menigte wintervogels hield zich bij haar op door de schaarste aan voedsel in de velden, vele lijsters en merels en duiven en spreeuwen, en

allerlei ander gevogelte, dat de bessen van de klimop eet. Onder voorwendsel, die vogels te willen vangen, ging Dafnis op pad met een knapzak vol honigkoekjes, en om alle achterdocht te weren, nam hij ook vogellijm en strikken mee. De afstand was niet meer dan tien stadiën, maar de sneeuw, die nog niet gesmolten was, bezorgde hem veel overlast. Voor de liefde echter is iedere weg begaanbaar, door vuur, door water, en zelfs door een pak sneeuw, zoals bij de Skythen valt.

In draf dan ook bereikt hij het huis, en na zich de sneeuw van de benen te hebben geschud, zette hij zijn strikken uit, en smeerde lange stokken met vogellijm in. Vervolgens ging hij zitten in afwachting van de vogels en van Chloë. Vogels nu kwamen er in grote menigte en lieten zich in voldoende aantal vangen, zodat hij maar werk had ze te verzamelen, te doden en te plukken. Maar niemand kwam het huis uit, man, vrouw noch huishen: allen bleven om het vuur zitten met de deur op slot, zodat Dafnis in het geheel geen raad wist, en meende, onder slecht gesternte gekomen te zijn. Hij wilde het wagen, onder enig voorwendsel binnen te dringen, en hij bedacht bij zichzelf, wat het aannemelijkst zou klinken. 'Ik ben gekomen, om vuur te krijgen. - Hebt ge dan geen burens op een stadion van uw huis? - Ik kom brood vragen. - En ge hebt een knapzak vol eten? - Ik vraag wat wijn. - Terwijl de wijnoogst gister en eergister nog aan de gang was? - Een wolf zat mij achterna. - En waar zijn de wolvesporen? - Ik kwam hier om vogels te vangen. - En waarom vertrekt ge dan niet, nu ge ze gevangen hebt? - Ik wil Chloë zien. - Wie komt daarmee voor de dag tegenover de vader of de moeder van een meisje?' Nergens een uitweg ziende, zegt hij tot zichzelf : 'Niets van dat alles klinkt onverdacht. Het is dus beter, maar te zwijgen. Chloë zal ik in het voorjaar terugzien, daar het mij niet beschoren schijnt, haar nog gedurende de winter te aanschouwen.' Zoiets dergelijks denkend, en in stilzwijgen zijn jachtbuit bijeenpakkend, maakt hij zich gereed, terug te keren. Maar dan, als had Eroos deernis met hem, geschiedt het navolgende.

Dryas zat aan tafel met de zijnen. Het vlees werd uitgedeeld, het brood erbij gelegd, de wijn gemengd. Daar gaat een der herdershonden, die een ogenblik van onoplettendheid had afgewacht, er met een stuk vlees van door naar buiten. Dryas, wiens portie het juist was, stuift op, grijpt een stok, en gaat achter hem aan, zelf als een hond zijn spoor houdend. Op zijn achtervolging komt hij bij de klimop, en ziet Dafnis bezig, zich de jachtbuit op de schouders te laden, voornemens de plaat te poetsen. Dryas denkt om geen vlees of hond meer, roept hem luide toe: 'Welkom, mijn jongen!', sluit hem in zijn armen en kust hem, en brengt hem bij de hand naar binnen. Het scheelde niet veel, of toen zij elkander zagen, vielen Dafnis en Chloë bezwijmd ter aarde. Maar zij wisten de kracht te vinden, om staande te blijven, elkander toe te spreken en elkaar te kussen. En dit laatste was hun als het ware tot steun, om niet neer te vallen.

Nadat Dafnis toch nog onverhoopt zowel Chloë zelve als haar kus had gevonden, zette hij zich nabij het vuur, ontlastte op de tafel zijn schouders van de duiven en de lijsters, en vertelde, hoe hij uit tegenzin tegen het thuis zitten, op stap was gegaan om te jagen, en hoe hij, gedeeltelijk met strikken en gedeeltelijk met de lijmstok de vogels had gevangen, die verzot zijn op mirte- en klimop-bessen. Men prees hem om zijn ondernemingslust, nodigde hem uit, mede te eten van wat de hond had over gelaten, en Chloë werd gezegd, hem ook in te schenken. Met graagte reikte zij de drank aan, eerst de anderen en daarna Dafnis, want zij gaf voor, verstoord te zijn, dat hij, na in de buurt te zijn gekomen, wilde weglopen, zonder hen gezien te hebben. Niettemin dronk zij uit zijn kom, alvorens hem die aan te brengen, en daarop eerst reikte zij haar over. En hij, hoewel hij dorst had, dronk met langzame teugen, om zodoende het genoeg langer te doen duren. Al spoedig was er van brood en vlees op tafel niets meer over, maar men bleef zitten en vroeg, hoe Myrtale en Lamoon het maakten, en men prees hen gelukkig, dat zij zulk een steun hadden mogen vinden op hun oude dag. Dafnis

was blijde met die lof, hem ten aanhore van Chloë gebracht, maar toen men hem zeide te blijven, om de volgende dag met hen aan Dionysos te offeren, was hij er niet ver van af, in zijn vreugde hunzelve in plaats van Dionysos zijn hulde te betuigen. Dadelijk haalde hij uit zijn knapzak tal van honigkoeken te voorschijn met de vogels, die hij gevangen had, en deze bereidde men voor de avondtafel. Wederom werd een mengvat klaar gezet en wederom werd het vuur ontstoken. Weldra viel de nacht, en werd een tweede maaltijd opgediend. Na afloop daarvan bleef men nog wat verhalen doen en nog wat zingen, en vervolgens begaf men zich naar bed, Chloë met haar moeder, Dryas met Dafnis. Voor Chloë bestond niets goeds, dan dat zij de volgende dag weer Dafnis zien zou, maar Dafnis had nog het plezier van een vaag genoeg, want een genoeg vond hij het, ook maar met Chloë's vader te gaan slapen, en herhaaldelijk omhelsde en kuste hij hem, als hij in de droom dat Chloë deed.

Toen de dag aanbrak, was het buitengewoon koud, en lag alles verkleumd onder de noordenwind. Na het opstaan offerde men een eenjarige bok aan Dionysos. Een groot vuur werd ontstoken en het maal werd bereid. Terwijl Nape brood bakte en Dryas de bok kookte, namen Dafnis en Chloë een vrij ogenblik te baat en liepen het huis uit tot waar de klimop stond. En na wederom hun strikken te hebben gezet en lijmstokken te hebben ingesmeerd, vingen zij een hele menigte vogels. Inmiddels hielden zij niet op van kussen te genieten en tedere woorden te wisselen. 'Om jou ben ik gekomen, Chloë. - Ik weet het, Dafnis. - Om jou vermoord ik die ongelukkige lijsters. - Wat wil je dan van mij? - Dat je aan mij zult denken. - Maar ik denk aan je, bij de Nymfen, bij wie ik eenmaal gezworen heb in de grot, waarheen wij zullen terugkeren, zodra de sneeuw is gesmolten. - Maar de sneeuw ligt zo hoog, Chloë, en ik ben bang, zelf eerder te smelten dan zij. - Moed gevat, Dafnis, de zon is warm. - Als zij maar zo warm was, Chloë, als het vuur, dat in mijn hart brandt. - Spotter, nu houd je mij voor de mal! -

Neen werkelijk niet, bij de geiten, waarbij ge me gezegd hebt, te zweren.'

Zo beantwoordde Chloë Dafnis als een echo, maar toen Nape hen riep, kwamen zij aangelopen met een jachtbuit, nog veel overvloediger dan die van de vorige dag. En na uit het mengvat aan Dionysos te hebben geplengd, zetten zij zich aan tafel, het hoofd met klimop bekranst. En toen het uur daar was, deden zij, onder kreten en gezang voor Iakchos, Dafnis uitgeleide, na zijn knapzak met vlees en brood te hebben gevuld. Zij gaven hem ook de duiven en de lijsters mede, om die aan Lamoon en Myrtale te brengen, zeggende, dat zij wel andere zouden vangen, zolang de winter nog duurde en er bessen aan de klimop zaten. Hij vertrok, na eerst de anderen en toen eerst Chloë te hebben gekust, opdat haar kus hem in volle zuiverheid mocht bijblijven. En nog herhaaldelijk deed hij de heen- en terugweg onder andere voorwendsels, zodat de winter voor hen niet geheel en al leeg van liefde verliep.

En toen al spoedig de lente aanving, de sneeuw smolt, de aarde bloot kwam te liggen en het gras begon te groeien, brachten de herders hun kudden naar de weideplaats, maar vóór alle anderen Chloë en Dafnis, die immers in dienst stonden van een machtiger herder. Dadelijk dan ook liepen zij naar de Nymfen in haar grot, vervolgens naar het Paan-beeld onder de pijnboom, en toen naar de eik, waaronder zij gewoon waren te zitten, om hun kudden te weiden, terwijl zij elkander kusten. Zij gingen, om de godebeelden te bekransen, ook bloemen bijeen zoeken, die nog maar kort de voedzame westenwind en de verwarmende zon uit de grond hadden gedreven. Maar toch waren het viooltje en de narcis en de pimpernel reeds voor hen te vinden, met alle andere, die de lente het eerst voortbrengt. En Dafnis en Chloë namen nieuwe melk van enkele geiten en schapen, en plengden daarvan voor de beelden, die zij bekransen. Maar ook van hun rietfluit boden zij de eerste zang aan, als wilden zij de nachtegalen uitdagen in de zangkunst. Deze begonnen dan ook haar schuchter gezang in het

struikgewas, en gaandeweg duidelijker verhaalden zij van Itys, alsof het lied haar weer in de herinnering kwam, nadat zij zo lang hadden gezwegen.

En al wat schaap was, blaatte, en al wat lam was, sprong in 't rond, of lurkte, onder de moeder gehurkt, haar de tepel. En de rammen zaten achter de schapen aan, die nog niet hadden geworpen, en na ze omlaag te hebben gedrukt, besteeg de een de ander. En ook de bokken achtervolgden de geiten, en besprongen ze in hun drift, en streden om haar bezit. Ieder had de zijne, en waakte, dat niet een ander ze heimelijk verwierf. Ook ouden van dagen zoude, als zij het zagen, dat schouwspel tot liefdelust hebben opgewekt. Maar deze beiden, jong nog en overlopend van de sappen des levens en reeds lang op zoek naar wat lief hebben is, werden verhit door wat zij hoorden en week door wat zij zagen, en gingen ook zelve iets meer bijzonders begeren dan kussen en omhelzingen, Dafnis vooral. Want tot voller wasdom gekomen gedurende het winterse werkeloos thuis zitten, dorstte hij naar kussen en hunkerde naar omhelzingen, en was bij al, wat hij deed, doorvorsender en doortastender. Hij drong dan ook bij Chloë aan, hem alles in te willigen, wat hij wenste, en langer met hem ontkleed te liggen, dan zij tot dusverre gewoon waren, want dat, zeide hij, bleef nog te doen over van wat Filetas hun had genoemd als enig geneesmiddel, om de liefde te doen ophouden. En als zij hem vroeg, wat er dan nog meer is dan kussen en omhelzen en het zich nederleggen zelf, en wat hij dacht te doen, wanneer zij beiden naakt zouden bijeenliggen, dan zeide hij: 'Datzelfde, wat de rammen, de schapen en de bokken de geiten doen. Ziet ge wel, hoe na die verrichting de wijfjes de mannetjes niet meer ontvluchten, en deze zich geen moeite meer geven, haar te achtervolgen? Maar als hadden zij te zamen genot gesmaakt, blijven zij verder bij elkander weiden. Het moet wel iets zoets zijn, dat het de prikkel der liefde overwint. - Maar ziet ge niet, Dafnis, dat de geiten met de bokken en de rammen met de schapen dat staande doen, en dat de wijfjes het

staande ondergaan, als de mannetjes haar bespringen en zij hen op de rug dragen? Maar jij wilt, dat ik mij naast je zal neerleggen, en dat nog wel naakt. En toch, hoeveel beter zijn niet die wijfjes door haar vacht bedekt dan ik door mijn kleding!' Dafnis moest dat toegeven, legde zich bij haar neder en bleef lange tijd zo liggen. Maar daar hij niets wist te doen van wat hij verlangde, deed hij haar opstaan en omvatte haar van achteren in navolging der bokken. Dat bracht hem nog meer van de wijs, en weer gezeten barstte hij in tranen uit, dat hij van de handel der liefde minder dan zelfs de rammen verstond.

Dafnis nu had een buurman, een landbouwer op eigen land, Chroomis bij name, die lichamelijk zijn beste tijd al achter zich had. Hij had een vrouwtje, dat hij uit de stad had meegebracht, jong en bekoorlijk, en verfijnder, dan men op het land pleegt te zijn. Lykainion heette zij. Deze Lykainion, die Dafnis dagelijks zijn geiten zag voorbijdrijven, des morgens naar de weide toe, bij het vallen van de nacht vandaar terug, verlangde hem tot minnaar te krijgen, waartoe zij hem door geschenken wilde verlokken. En toen zij hem eens alleen had weten te ontmoeten, gaf zij hem een rietfluit en honig nog in de raat, en een knapzak van hertevel, maar zij dorst niets te zeggen, want zij vermoedde wel, dat hij Chloë lief had, daar zij hem doorlopend in de nabijheid van het meisje zag. Vroeger reeds had zij dat opgemaakt uit hun tekenen van verstandhouding en uit hun glimlach, maar ditmaal, bij het aanbreken van de dag tegenover Chroomis voorgevend, dat zij zich naar een buurvrouw begaf, die in barensnood verkeerde, sloop zij de beide jongelieden na, verborg zich in het struikgewas, om niet te worden gezien, luisterde alles af, wat zij zeiden en zag alles, wat zij deden. Zelfs de tranen van Dafnis ontgingen haar niet. Zij had medelijden met hun ongeluk, en in de mening, dat zich een dubbele gelegenheid voordeed, enerzijds om hen uit de nood te redden en anderzijds om haar eigen verlangen te bevredigen, verzon zij het navolgende. De andere dag gaat zij, naar zij voorgaf, weer

naar de kraamvrouw, maar begeeft zich naar de eik, waaronder Dafnis met Chloë was gezeten, en terwijl zij zich in alles gedraagt, alsof zij overstuur is, zegt zij: 'Dafnis, help mij in mijn ongeluk. Van de twintig ganzen, die ik had, heeft een arend er een, en wel de mooiste, geroofd. Maar daar het een hele vracht was, om te tillen, heeft hij haar niet omhoog kunnen brengen tot boven op die rots, waar hij verblijft, maar is in het bos daar in de laagte met haar neergestreken. Nu moet gij, bij de Nymfen en bij Paan, wiens beeld daar staat, met mij naar dat bos gaan - want alleen durf ik niet - om mijn gans te redden: ge wilt toch niet, dat mijn troep onvoltallig blijft? En wellicht krijgt ge de kans, ook de arend te doden, die dan niet meer tal van uw beider lammeren en jonge geitjes roven kan. Chloë zal zolang wel op uw kudde passen: de geiten zijn geheel aan haar gewend, daar zij altijd met u samen haar schapen weidt.' Dafnis, die niets vermoedde van wat hem gebeuren ging, springt dadelijk op, grijpt zijn herdersstok en begeeft zich op pad achter Lykainion aan. Deze bracht hem zo ver mogelijk weg van Chloë, en nadat zij in het dichtst van het bos waren gekomen, zeide zij hem, zich bij een bron neder te zetten, en sprak: 'Dafnis, ge hebt Chloë lief, naar ik deze nacht van de Nymfen heb vernomen. In de droom hebben zij mij verteld, dat ge gisteren geweend hebt, en zij hebben mij gelast, u uit uw ongeluk te redden, door u de handel der liefde te leren. Dat is niet een kus of een omhelzing of wat de rammelen en de bokken doen. Haar sprongen zijn anders en zoeter dan die van hen, want het genot, dat zij verschaffen is langer van duur. Zijt ge er dus op gesteld, u van uw kwalen te bevrijden en de proef te nemen van de genoegens, die ge zoekt, geef u dan aan mij over als lieve leerling: om de Nymfen plezier te doen, zal ik u daarin onderricht geven.' Dafnis kon zijn vreugde niet bedwingen, en daar hij maar een landelijke geitenhoeder was, jong en verliefd, viel hij Lykainion te voet en smeekte haar, dat zij hem op stel en sprong de wijze zou leren, waarop hij Chloë kon doen, wat hij wenste. En als ging hij worden ingelicht van

een belangrijke zaak, hem door de goden zelve toebeschikt, beloofde hij haar, een geitje uit het geitenpark, en zachte kazen van de eerste melk, en de moedergeit zelve te zullen geven. Lykainion, die een nog groter herderlijke eenvoud bij hem aantrof, dan zij verwacht had, begon haar onderricht aan Dafnis aldus. Zij zeide hem, naast haar te komen zitten, zó als hij was, en haar kussen te geven, zovele en zoals hij gewoon was, en haar daarbij te omhelzen, en zich op de grond te leggen.. En zodra hij gezeten was, en haar kuste, en zich neder legde, bemerkte zij, dat hij klaar voor het werk was en driftig van levenssap; en uit zijn houding op zijde tilt zij hem op, strekt zich onder hem uit, en met vaardige hand wijst zij hem de weg, die hij tot dan gezocht had. Voor het overige ging hij niet anders te werk dan een ander: de natuur zelve toch leerde hem, wat hij verder nog te doen had.

Nadat de les in liefde was afgelopen, wilde Dafnis in zijn herderlijke eenvoud van begrip naar Chloë lopen, om haar dadelijk te doen, wat hem geleerd was, als vreesde hij, het bij langer uitstel weer te zullen vergeten. Maar Lykainion hield hem tegen en zeide hem : 'Dit ook moet ik je nog vertellen, Dafnis. Ik was al vrouw en heb nu dus niets te lijden gehad, want reeds lang geleden had een andere man mij dat een en ander geleerd, waarbij hij mijn maagdelijkheid als loon ontving. Maar als Chloë deze strijd met je gaat doorstrijden, zal zij weeklagen en wenen, en zeer bebloed zal zij liggen, alsof men haar vermoord had. Voor dat bloed echter moet je niet bang zijn, maar als je haar overreed hebt, zich aan je te geven, breng haar dan eerst naar deze plek, dat niemand haar geschrei horen of haar tranen zien mag, en dat zij, als zij bebloed is, zich in deze bron kan baden. En vergeet niet, dat ik het ben die, nog vóór Chloë, je tot man heeft gemaakt.'

Toen zij hem dit had medegedeeld, begaf Lykainion zich naar een ander deel van het woud, alsof zij weer op zoek ging naar haar gans. Dafnis echter, die nog eens overdacht, wat hem gezegd was, liet zijn vroeger voornemen varen, want hij schrok ervoor terug,

Chloë met meer lastig te vallen dan met kussen en omhelzingen. Hij wilde haar niet aan het schreeuwen brengen als tegen een vijand, noch haar doen wenen van pijn, noch haar doen bloeden, alsof zij vermoord lag. Want nog maar sinds kort op de hoogte zijnde, had hij een afschuw van bloed en zeide tot zichzelf, dat bloed alleen van een wond kan komen. Voornemens dus, slechts de genoegens, die zij reeds gewoon waren, met haar te smaken, trad hij het woud uit, en op de plaats gekomen, waar zij een kransje van viooltjes zat te vlechten, jokte hij, dat hij de gans aan de klauwen van de arend had ontrukkt, nam haar in zijne armen en kuste haar, zoals hij het Lykainion bij hun aangenaam spel gedaan had. Want dat mocht, vond hij, daar het haar geen letsel deed. Zij paste hem de bloemkrans om de slapen en kuste hem de lokken, die zij nog geuriger dan de viooltjes vond. Toen haalde zij uit haar knapzak een vruchtenkoek te voorschijn, en gaf met een paar broodjes hem daar een stuk van te eten. En terwijl hij het opat, knabbelde zij het hem van tussen de tanden, als een jong vogeltje, dat nog uit de snavel gevoerd wordt. Terwijl zij zich tegoed deden, meer nog aan kussen dan aan eetwaar, kwam een voorbijvarend vissersvaartuig in zicht. Wind nu was er niet; het was glad water, en er moest geroeid worden. De manschappen roeiden dan ook uit alle macht. Zij hadden haast, hun pas gevangen vis in verse toestand naar een rijkard in de stad te brengen. Wat zeelieden gewoon zijn dan te doen, om hun vermoeidheid te vergeten, dat deden ook zij bij het ophalen der riemen. Een van hen namelijk, die de maat aangaf, zong zeemansliederen voor hen, en de anderen, als in koor, vielen eenstemmig op het juiste ogenblik luidkeels met hem in. Zolang zij dat in open zee deden, was het gezang onduidelijk, daar het geluid in de wijde lucht vervloede. Maar als zij een kaap hadden gerond, en een baai, halvemaanvormig uitgehold, binnen voeren, was het beter te horen, en kon men aan de wal onderscheiden, welke liederen werden gezongen, om maat te houden. Want de heuvelkom, die met haar holte

naar het strand lag gekeerd, en het geluid als een speeltuig in zich opnam, gaf een stem terug, die alles nabootste, wat gezegd was, het geluid van de riemen duidelijk afgescheiden van het gezang der zeelieden, zodat het een genoeg werd, ernaar te luisteren. Eerst toch kwam de stem uit zee, maar die van het land hield eerst zoveel later op, als zij later was aangevangen.

Dafnis nu, die wist, wat daarachter stak, lette alleen op wat uit zee kwam, en had plezier in het schip, dat vlugger dan een vogel het strand voorbijliep, en hij deed zijn best, iets van de zangwijzen te onthouden om ze later op zijn rietfluit na te spelen. Maar Chloë, die toen voor het eerst getroffen werd door wat men een echo noemt, keek dan eens naar zee, als de zeelieden invielen, en draaide zich dan weer om naar het land, om uit te vinden, wie daar terug zongen. En nadat zij waren voorbij gevaren, en ook de heuvelkom op haar beurt tot zwijgen kwam, vroeg zij Dafnis, of er ook achter het voorgebergte zee was en of daar een ander schip voorbij voer met andere zeelieden, die dezelfde liederen hadden gezongen, en of nu allen tegelijk zwegen. Dafnis lachte zachtjes, gaf haar een nog zachtere kus, en terwijl hij haar de krans van viooltjes opzette, begon hij haar de fabel te vertellen van Echo, na als loon te hebben bedongen, dat zij hem nog tien kussen erbij zou geven.

'Van Nymfen, meisje, zijn er verschillende soorten: de Melia's, de Dryaden en de Moerasnymfen. Allen zijn zij schoon en allen zijn in de muziek ervaren. Een van haar kreeg een dochter, Echo, sterfelijk, omdat zij uit een sterfelijke vader stamde, schoon, omdat haar moeder schoon was. Zij werd opgevoed door de Nymfen en leerde van de Muzen het bespelen van riet- en andere fluiten, van de lier en van de citer, benevens alle soorten van gezang, zodat zij, toen zij in haar volle jonkvrouwelijke bloei was, met de Nymfen samen danste en met de Muzen samen zong. Maar al wat man was ontliet zij, zowel mensen als goden, daar zij aan haar maagdelijkheid gehecht was. Paan wordt vertoerd op het meisje, doordat hij

afgunstig was op haar zang en haar schoonheid niet kon bemachtigen, en hij verwekt een verdwazing bij alle herders en geitenhoeders. Dezen scheuren haar uiteen, alsof zij honden en wolven waren, en werpen delen van haar lichaam, die nog doorzongen, overal over de aarde weg. En om de Nymfen genoeg te doen, borg de Aarde al die delen in zich. De zang hield zij bewaard, en doordat de Muzen het zo willen, laat zij een stem horen die, als vroeger het jonge meisje, alles nabootst, goden, mensen, speeltuigen en dieren. Ook Paan zelf doet zij na, als hij op de rietfluit speelt. En als hij dat hoort, springt hij op en jaagt door de bergen, van geen andere wens bezielde dan om te weten te komen, wie die leerlinge is, die zich verborgen houdt.'

Toen Dafnis klaar was met zijn verhaal, beloofde Chloë hem niet met slechts tien, maar met zeer veel meer kussen, want alles had Echo herhaald, als om te getuigen, dat hij in niets onwaarheid had gesproken.

Daar de zon met de dag heter werd, het voorjaar zijn einde bereikte en de zomer aanving, vonden zij wederom nieuwe en zomerse genoegens. Dafnis ging zwemmen in de rivieren, Chloë ging zich baden in de bronnen; hij bespeelde de rietfluit, in wedstrijd met het geritsel der pijnbomen, zij stak met haar zang de nachtegale naar de kroon; beiden joegen zij op babbelzieke sprinkhanen, vingen luid kriegende krekels, plukten bloemen voor een ruiker, schudden de bomen en aten het ooft. Herhaaldelijk ook legden zij zich te zamen naakt terneder en trokken een enkele geitewol over zich. Zeer gemakkelijk had Chloë daarbij vrouw kunnen worden, als Dafnis niet voor het bloed was teruggeschrikt. Maar niettemin vrezend, dat hij vroeg of laat in overwoegenheid zou tekort schieten, stond hij niet toe, dat Chloë zich al te vaak ontkleedde. Zij verbaasde zich daarover, maar schaamte verhinderde haar naar de reden te vragen. In die zomer ook draaiden heel wat vrijers om Chloë heen, en van her en der kwamen velen vaak tot Dryas, om haar ten huwelijk te vragen. Sommigen brachten enig geschenk mede,

anderen beloofden gouden bergen, als hun
aanzoek werd ingewilligd. Nape dan ook, in
hooggestemde verwachting, ried aan, Chloë ten
huwelijk te geven, en niet langer een meisje
van haar leeftijd bij zich te houden, die
binnenkort wellicht al weidende haar
maagdelijkheid verliezen zou, en voor enkele
appelen en rozen de een of andere herder tot
man zou nemen, maar haar liever tot bazin van
een huis te doen worden, en al die geschenken
te behouden voor zich en voor hun eigen zoon,
want nog maar kort tevoren was hun een zoon
geboren. Dryas nu liet zich somtijds verlokken
door deze betogen - de geschenken toch, door
ieder der mededingers opgenoemd, waren veel
meer, dan voor een meisje, dat de kudde
hoedde, gebruikelijk was - maar dan weer
bedacht hij, dat zij te goed was voor een boerse
vrijer, en dat, als zij ooit haar werkelijke ouders
terugvond, zij hem en zijn gezin in zeer goede
doen zou brengen. Hij hield dus zijn antwoord in
bedenking, verviel van het ene uitstel in het
andere, en werd inmiddels niet weinig
geschenken rijker. Toen Chloë van een en ander
hoorde, gevoelde zij zich ellendig en hield het
lange tijd voor Dafnis verborgen, daar zij hem
geen verdriet wilde doen. Maar toen hij aanhield
en haar met zijn vragen vervolgde, zodat hij
meer leed door niet te weten, dan hij zou doen,
als hij was ingelicht, vertelde zij hem alles,
hoevele en hoe rijke lieden dongen naar haar
hand, de gezegden van Nape, om tot een
huwelijk te drijven, en hoe Dryas dat niet had
afgeslagen, maar tot de wijnoogst zijn
beslissing had uitgesteld.

Dit horend geraakte Dafnis buiten zichzelf, zette
zich wenend neder en zeide, het te zullen
besterven, als Chloë niet meer de schapen
weidde. En niet alleen hijzelf, maar ook de
schapen, na zulk een herderin te hebben gehad.
Vervolgens, zich herstellend, vatte hij weer
moed, en nam zich voor, zijn vader te
overreden. Hij rekende zich tot hen, die naar
Chloë's hand dongen, en hoopte, de anderen
verre de baas te zullen zijn. Slechts één ding
verontrustte hem: Lamoon was niet rijk. Dat
maakte, dat hij maar zwakke hoop kon voeden.

Toch nam hij zich voor, zijn aanzoek te doen, en Chloë viel hem daarin bij. Met Lamoon zelf echter waagde hij het niet, daarover te spreken, maar hij vond de moed, Myrtale zowel op de hoogte te stellen van zijn liefde als het huwelijk tegenover haar te berde te brengen, en zij deelde dat des nachts aan Lamoon mede. Deze nam het verzoek zeer slecht op, en verweet haar heftig, dat zij bemiddelaarster wilde zijn, om een herdersdochttertje tot vrouw te geven aan een jongen, voor wie blijkens de gevonden kentekenen een grote toekomst was weggelegd, en die hen, als hij de zijnen zou hebben teruggevonden, niet alleen vrij zou maken, maar ook meester over een groter land, dan zij nu bezaten. Myrtale, die vreesde dat Dafnis, verliefd als hij was, tot noodlottige besluiten zou komen, als hij alle hoop op een huwelijk zag afgesneden, gaf hem andere redenen op, waarom Lamoon zich tegen het verzoek had verzet. 'Wij zijn arm, beste jongen, en zouden een schoondochter wensen, die wat meer meebrengt. Die lieden zijn rijk, en hebben op rijke bruidegoms hun zinnen gezet. Tracht dus Chloë te overreden, dat zij op haar beurt haar vader ertoe brengt, niet veel van ons te vragen en haar u ten huwelijk te schenken. Want ongetwijfeld heeft ook zij u lief, en wil liever van een knappe armoedzaaier dan van een rijke apekop de sponde delen.'

Myrtale, die geen ogenblik de hoop had gevoed, dat Dryas daarvoor zou te vinden zijn, zolang hij zulke schatrijke vrijers voor het kiezen had, meende op handige wijze het huwelijk van de baan te hebben geschoven. Dafnis had niets in te brengen tegen wat zij hem gezegd had. Zo ver van de vervulling zijner wensen in de steek gelaten, deed hij, wat arme verliefden plegen te doen: hij weende, en riep opnieuw de Nymfen te hulp. Dezen verschijnen hem bij nacht in zijn slaap onder dezelfde gedaante als vroeger. En wederom was het de oudste, die aldus tot hem sprak: 'Het huwelijk van Chloë is een zaak, die ene andere godheid aangaat, maar wij zullen u begiftigen met geschenken, die Dryas zullen verlokken. Het schip der jongelieden uit Methymne, waarvan uw geiten destijds de

tenen kabel hebben opgevreten, is namelijk die dag door de wind ver uit de wal gevoerd, maar des nachts, toen door de zeebries het water bewogen was geworden, is het door de golven tegen de kust en op de rotsen van het voorgebergte geworpen. Daar is het vergaan met veel van wat het bevatte, maar een beurs met drieduizend drachmen is door de branding uitgebraakt, en ligt nu, onder wier bedekt dicht bij het kring van een dolfijn, waardoor geen enkel voorbijganger haar ook maar genaderd is, daar zij zo vlug mogelijk de kwalijke rottingslucht voorbijliepen. Maar gaat gij nu daarheen, raap de beurs op, en geef haar daarna ten geschenke. Op het ogenblik is het voor u voldoende althans niet arm te schijnen. In later tijd zult ge zelfs rijk worden.'

Na dit gezegd te hebben, trokken de Nymfen af te zamen met de nacht, en daar de dag aanbrak, sprong Dafnis op, verheugd van hart, en dreef lustig fluitend zijn geiten naar de weide. Nadat hij Chloë had gekust en zich voor de Nymfen had nedergeworpen, daalde hij af naar de zee, als wilde hij daar zich wassen. Over het zand liep hij dicht bij de waterlijn voort, op zoek naar de drieduizend drachmen. Veel moeite zou hem dat niet kosten, want de verre van welriekende dolfijn, die daar in staat van ontbinding lag neergekwakt, kreeg hij al spoedig in de neus. Met de verrottingslucht tot gids naderde hij met vlugge stap, en na het wier te hebben verwijderd, vond hij de beurs vol geld. Hij nam haar op, stak haar in zijn knapzak, en ging niet heen alvorens de Nymfen en ook de zee zelve te hebben dank gezegd, want hoewel hij geitenhoeder was, vond hij nu toch de zee meer naar zijn smaak dan het land, daar zij hem met Chloë in de echt ging verenigen.

In het bezit gekomen der drieduizend drachmen talmde hij niet langer, maar zich de rijkste man achtend niet alleen van de landbouwers daar uit de buurt, maar van alle mensen ter wereld, spoedt hij zich naar Chloë, vertelt haar zijn droom, laat haar de beurs zien, zegt haar, op de geiten te passen, totdat hij zou zijn teruggekomen, en rent uit alle macht naar

Dryas. Hij treft hem aan, met Nape bezig, graan te dorsen, en valt maar dadelijk met de deur in huis over het huwelijk. 'Geef mij Chloë tot vrouw. Ik ken ten volle mijn werk bij de oogst, het snoeien van de wingerd en het aanplanten. Ik weet, hoe men het land bebouwt en hoe men want in de wind. Hoe ik mijn kudde hoed, kan Chloë getuigen. Van vijftig geiten, die men mij had toevertrouwd, heb ik het dubbele gemaakt. Bokken ook heb ik gefokt, die groot en fraai zijn geworden, terwijl wij vroeger onze geiten door andermans bokken lieten dekken. Daarenboven ben ik jong, en voor u een onberispelijk buurman. Door een geit ben ik gezoogd, evenals Chloë door een schaap. Met al deze voordelen boven alle anderen, zal ik ook in geschenken niet hun mindere zijn. Zij zullen u geiten en schapen geven en een span schurftige runderen, en tarwe, waarmede men zelfs geen kippen kan voeren. Van mij echter zijn deze drieduizend drachmen voor u. Maar alleen, laat niemand dit weten, zelfs niet Lamoon, mijn vader.' Dat zeggende gaf hij het geld, omhelsde hen en kuste hen.

Toen zij buiten alle verwachting een zo grote geldsom vóór zich zagen, zeiden zij hem toe, hem Chloë tot vrouw te zullen schenken, en beloofden zij, Lamoon te zullen bewegen, daarin toe te stemmen. Nape, die met Dafnis daar bleef, dreef de runderen rond en bewerkte het koren met de drietand. Dryas, die de beurs bij de herkenningstekenen had opgeborgen, spoedde zich naar Lamoon en Myrtale, om hun, wat wel het nieuwste was, een jonkman ten huwelijk te vragen. Ook hen trof hij aan, bezig met het afmeten van gerst, dat zo juist was gewand, en in slechte luim, omdat het haast nog minder was, dan zij hadden uitgezaaid. Dryas troostte hen daarover, zeggende, dat dit, waar hij kwam, de algemene klacht was. Daarop vroeg hij hun Dafnis voor Chloë ten huwelijk, en zeide dat hij, hoewel anderen hem veel kwamen aanbieden, niets van hen zou aannemen, eerder nog hun iets van wat hij zelf bezat op de koop toe zou geven. Hun kinderen, zeide hij, waren immers samen opgevoed, en waren, terwijl zij hun kudden weidden, door een

vriendschap verbonden, waaruit het niet gemakkelijk zou vallen, hen los te maken. En nu hadden zij de leeftijd bereikt, om met elkander een sponde te delen.

Dat alles en nog meer zeide Dryas als man, die een prijs van drieduizend drachmen kan winnen, als hij met zijn woorden te overreden weet. Lamoon daarentegen kon zijn armoede niet meer als voorwendsel gebruiken, want de anderen gaven geen blijk, die te minachten, en evenmin de leeftijd van Dafnis, die nu reeds jongeling was; met de waarheid echter, dat hij hem te goed achtte voor zulk een huwelijk, kwam hij ook niet openlijk voor den dag, maar na een poosje te hebben gezwegen, antwoordde hij aldus:

'Ge handelt rechtschapen, dat gij uw bureu hoger schat dan vreemden, en dat ge rijkdom niet stelt boven eerlijke armoede; Paan en de Nymfen mogen u daarvoor genegen zijn. Ook ik ben erop gesteld, dat dit huwelijk tot stand komt. Ik zou dan ook wel een dwaas zijn, indien ik, oud als ik ben en met behoefte aan een vaardiger hand voor het werk, het niet als een groot voordeel zou beschouwen, uw huis aan het mijne door vriendschap te binden.

Daarenboven is Chloë waard, dat naar haar gedongen wordt: zij is een mooi huwbaar meisje en goed in alle opzichten. Maar daar ik slaaf ben, kan ik over niets van het mijne vrijelijk beschikken, maar mijn meester moet, na te zijn ingelicht, daartoe zijn toestemming verlenen. Laat ons het huwelijk dus tot het najaar uitstellen: lieden, uit de stad tot ons gekomen, zeggen, dat hij dan naar hier komt. Dan zullen Dafnis en Chloë man en vrouw worden, voorlopig mogen zij van elkander houden als broer en zuster. Dit alleen, Dryas, wil ik u zeggen: de jongen, die ge tot schoonzoon verlangt, is van hoger stand dan wij zijn.' Na dit gezegd te hebben, kuste hij Dryas, reikte hem te drinken, want het was al volop middag, en deed hem een eindweegs uitgeleide, waarbij hij hem met alle vriendschap bejegende.

Dryas, die het laatste, wat Lamoon gezegd had, zich in het oor had geknoopt, overdacht bij het

verder alleen naar huis gaan, wie Dafnis wel zijn mocht. 'Hij is gezoogd door een geit, alsof goden over hem waakten. Hij is schoon en gelijkt in niets op die platneuzige grijsaard en dat dunharige wijf. En hij had te beschikken over drieduizend drachmen, wat meer is, dan men wilde peren bij een geitenhoeder zou verwachten. Zou hij ook door iemand zijn te vondeling gelegd, evenals Chloë? En zou Lamoon ook hem gevonden hebben, zoals ik haar? En zouden er ook kentekenen bij hem gelegen hebben, van de soort als ik heb gevonden? Als dat alles zo is, o gij heer Paan en gij goede Nymfen, dan zal die jongen misschien, als hij zijn verwanten heeft gevonden, ook iets uitvinden van het geheim betreffende Chloë.' Zo overdacht hij bij zichzelf en liep hij te dromen, tot hij bij zijn dorsvloer kwam, waar hij Dafnis aantrof, hooggespannen op wat hij te horen zou krijgen. Hij bemoedigde hem door hem schoonzoon te noemen, beloofde hem, dat in het najaar de bruiloft zou worden gevierd, en gaf er zijn hand op, dat Chloë aan niemand zou toebehoren dan aan Dafnis.

Vlugger dan de gedachte, zonder zich drank of spijs te hebben gegund, liep hij omlaag naar Chloë, die hij aantrof, bezig te melken en kaas te bereiden. Hij bracht haar het goede nieuws van het huwelijk, en in den vervolge, alsof zij reeds zijn vrouw was, kuste hij haar openlijk en nam deel aan haar arbeid. Hij molk, en ving de melk in de melkemmern op, hij pakte de kazen in de droogmatten, en plaatste zowel de lammeren als de jonge geiten onder de moederdieren. Was dat alles in orde, dan namen zij een bad, aten iets, dronken, en gingen erop uit, om rijp ooft te zoeken. Daarvan was overvloed, daar het jaargetijde van alles opleverde: volop peren, in het wild en uit de boomgaard, en volop appels, reeds afgevallen of nog op het hout. Die op de grond waren geuriger, die aan de takken fleuriger. De eerste waren zoetrokig als wijn, de laatste glanzend als goud. Eén appelboom was reeds leeggeplukt, en droeg vrucht noch blad meer: al zijn takken waren kaal. Maar een enkele appel hing nog aan het uiterste puntje van de hoogste tak te

stoven, groot en fraai en met haar bloeiende
blos alle andere in de schaduw stellend. De
plukker had niet zo hoog durven klimmen en
had verzuimd, hem af te schudden. Of
misschien ook was dit prachtstuk voor een
verliefde herder bewaard gebleven.

Zodra Dafnis die appel in het oog kreeg, maakte
hij aanstalten, in de boom te klimmen om hem
te plukken, zonder acht te slaan op Chloë, die
het hem verhinderen wilde. Toen zij zag, dat
haar waarschuwing in de wind werd geslagen,
liep zij boos weg naar de kudden. Dafnis klom
naar boven, slaagde erin, de appel te plukken,
bracht hem aan Chloë ten geschenke, en zeide
haar daarbij, hoewel zij nog boos was:

'Meisjelief, deze appel hebben de schone
Godinnen der Getijden doen groeien, een fraaie
boom heeft hem gevoed terwijl hij door de
Zonnegod werd geraakt, en het Lot deed hem
bewaard blijven. Daar ik ogen in mijn hoofd
heb, was het mij niet mogelijk, hem te laten
hangen tot hij op de grond zou vallen en hetzij
worden vertrapt door een grazende kudde,
hetzij worden vergiftigd door enig zich
voortslepend kruipdier, hetzij daar omhoog
worden verteerd door de tijd, bekeken en luide
bewonderd. Eens ontving Afrodite die vrucht als
prijs voor haar schoonheid, thans geef ik haar
aan u als teken uwer zegepraal. Beiden hebt gij
een gelijksoortig prijsrechter: Paris was
koeherder en ik ben geitenhoeder.' Met die
woorden legde hij Chloë de appel in de schoot,
en toen hij nabij kwam, kustte zij hem, zodat
Dafnis geen spijt had, dat hij tot zo grote
hoogte was doorgeklommen, want hij kreeg een
kus, die beter was dan een appel van goud.

dafnis en chloë

vierde boek

Een slaaf van dezelfde meester als Lamoon
kwam uit Mitylene vertellen, dat tegen de
wijnoogst hun landheer zou komen zien, of zijn
landerijen geen schade hadden geleden van de
inval der Methymners. Daar de zomer al op zijn
einde liep en de herfst voor de deur stond,

begon Lamoon het verblijf voor zijn heer in orde te brengen, dat het zo aangenaam mogelijk zoude zijn voor het oog. Hij maakte de putten schoon, dat zij helder water zouden bevatten, droeg de mestvaalt naar buiten de hof, dat zij niet hinderlijk zou zijn door de reuk, die zij afgaf, en verzorgde zijn parktuin, dat hij fraai mocht zijn van aanblik.

Die parktuin nu was iets prachtigs en in de geest der koninklijke tuinen aangelegd. Hij strekte zich uit over een lengte van een stadion, was op een hoogte gelegen, en was vier plethra breed. Men kon het welhaast een langwerpige vlakte noemen. Alle soorten bomen stonden er: appels, mirten, peren, granaatapples, vijgen en olijven, en daarbij in de buurt stond een hoge wingerd, die zich op appels en peren steunde, en waarvan de trossen al donker werden, als wilde hij met zijn vruchten hen naar de kroon steken. Dat waren de gekweekte gewassen, maar ook stonden er cypressen, platanen, laurier- en pijnbomen. Zoals de andere met wingerd, waren deze met klimop begroeid, waarvan de bessen, dik en donker, wel druiven geleken. Deze vruchtbomen stonden in het binnenste van de tuin, als om veilig te zijn, maar daaromheen stonden de bomen, die geen vrucht droegen, als een omheining, door mensenhand gemaakt. Maar toch liep ter afsluiting om de tuin nog een smalle muur van gedroogde steen. Alles was doorsneden van tussenruimten, en de stammen stonden op afstand van elkander, maar omhoog verenigde zich het gebladerte en vermengden zich de kronen, doch zo, dat ook die natuurlijke groei een voortbrengsel scheen van kunstvaardigheid. Ook waren er bloemperken, zowel van die bloemen, welke de aarde draagt, als van die kunstmatig zijn gekweekt. Rozestruiken, hyacinten en lelies zijn het werk van mensenhand, viooltjes, narcissen en pimpermellen heeft de aarde voortgebracht. Des zomers was er schaduw, in het voorjaar bloemenpracht, in het najaar ooft, en in ieder jaargetijde was het er heerlijk. Vandaar had men het uitzicht over de velden, en kon men de herders hun kudden zien

weiden, en ook had men het uitzicht over de zee, en zag men de schepen, die voorbij voeren; zodat ook dit deel uitmaakte van de genoegens, die men in die tuin kon smaken. En juist in het midden van de tuin, op de helft van zijn lengte en van zijn breedte, bevond zich een tempel met altaar van Dionysos. Het altaar was begroeid met klimop, de tempel met wingerd. In het inwendige van de tempel waren schilderijen, die op Dionysos betrekking hadden: Semele, terwijl zij hem ter wereld bracht, Ariadne in slaap, Lykourgos in boeien, Pentheus, die verscheurd wordt. Ook zag men er, hoe de Indiërs werden overwonnen en hoe de Tyrrhenen in dolfijnen werden veranderd. En alom zag men Satyrs druiven vertreden, en alom Bakchanten aan het dansen. Ook Paan was niet vergeten: in eigen persoon zat hij op een rots de rietfluit te bespelen, alsof op de maat van zijn muziek zowel vertreden werd als gedanst.

Aldus dan was de tuin, die Lamoon nog beter in orde bracht door het dorre hout uit te snijden en de ranken van de wingerd op te binden. Dionysos zette hij een krans op het hoofd en hij zorgde voor watertoevoer naar de bloemperken. Er was een bron, door Dafnis ontdekt om de bloemen te bevochtigen. Zij diende weliswaar voor de bloemen, maar werd niettemin 'de bron van Dafnis' genoemd. Voorts maande Lamoon Dafnis aan, zijn geiten zo vet te weiden als hij maar enigszins kon, want naar hij zeide, zou de landheer die zeker willen zien, nu hij na zo lange tijd hier weer komen zou. Maar Dafnis vertrouwde vast, dat hij over haar lof zou oogsten, want hij had, van die hij gekregen had, het aantal weten te verdubbelen, geen wolf had er ook maar een enkele kunnen roven, en zij waren vetter dan schapen. Maar daar hij zijn meester daarmee gunstiger wilde stemmen voor zijn huwelijk, besteedde hij alle zorg en toewijding aan zijn geiten, bracht ze 's morgens zeer vroeg naar buiten, en leidde ze eerst bij het vallen van de nacht naar huis terug. Tweemaal daags liet hij ze drinken, hij zocht de best befaamde weideplaatsen op, en tevens gaf hij zich moeite voor nieuwe melkkommen,

overvloed van melkammers en grotere droogmatten voor de kaas. Zover ging zijn zorg, dat hij ook de horens insmeerde met olie en het haar kamde. Men zou gemeend hebben, de heilige kudde van Paan zelf vóór zich te hebben. Van al die moeite droeg ook Chloë haar deel, en haar schapen verwaarlozend hield zij zich vooral met de geiten bezig, zodat Dafnis meende, dat het door haar toedoen was, dat zij er zo goed uit zagen.

Terwijl zij zich aan die zaken wijdden, kwam een tweede boodschapper uit de stad het bevel overbrengen, zo spoedig mogelijk tot de druivenpluk over te gaan. Hij zelf, zeide hij, zou blijven wachten, tot men uit de druiven most had gemaakt. Dan zou hij naar de stad terugkeren, om zijn meester te halen, zodra de najaarsoogst binnen was. Deze Eudromos nu - want zo heette hij, omdat het zijn vak was, te lopen - vond bij hen het meest gastvrije onthaal, en dadelijk begonnen zij, de wijnranken ledig te plukken, de trossen naar de troggen te brengen, de most in de kruiken te schenken, terwijl men de fleurigste trossen plukte met tak en al, opdat er ook voor de stedelingen gelegenheid zou zijn, bij hun komst de aanblik en de vreugde van de wijnoogst te vinden.

Toen Eudromos op het punt stond, om zich naar de stad terug te spoeden, schonk Dafnis hem onder tal van andere geschenken ook die, welke men van een geitenhoeder verwachten kon, te weten goedgestremde kazen, zijn laatstgeboren geitje, en een witte geitenvacht, lang van haar, dat hij iets zou hebben, om 's winters bij het lopen om te doen. Deze was daarmede zeer in zijn schik, kuste Dafnis, en beloofde hem, bij de baas een goed woordje voor hem te zullen doen. Hij vertrok dus, hem goed gezind, terwijl Dafnis verre van gerust te zamen met Chloë het vee bleef weiden. Ook zij leefde in angst en vreze. Immers, een jong baasje, dat gewend was niet anders te zien dan geiten en schapen en boeren en zijn Chloë, zou voor het eerst zijn heer voor ogen hebben, van wie hij tot dusver slechts de naam had vernomen. Ter wille van Dafnis dus was zij bekommerd, hoe hij zich bij

de ontmoeting met zijn meester houden zou, en betreffende hun huwelijk was zij in de ziel verontrust, of dat niet een ijdel droombeeld van hen zou blijken. De kussen hielden dan ook niet op, gepaard aan omhelzingen, alsof zij waren aaneengegroeid. Maar ook de kussen waren met vrees gemengd, en bij de omarmingen bleven zij bedroefd, alsof de meester er reeds was, en zij bang voor hem waren of zich voor hem verstaken. En daarbij worden zij ook nog door iets anders, en wel door het navolgende, in verwarring gebracht.

Zekere Lampis was een aanmatigend koeherder. Ook hijzelf had van Dryas de hand van Chloë gevraagd, en in zijn verlangen haar te huwen had hij hem reeds talrijke geschenken gebracht. Bemerkt hebbend, dat Dafnis haar tot vrouw zou krijgen, als de landheer daarin toestemde, zocht hij een middel, waardoor hij de meester tegen Dafnis en Lamoon kon verbitteren. Hij wist, dat deze zeer op hun tuin gesteld was, en besloot die, zoveel in zijn vermogen was, te vernielen en te ontluisteren. Was hij bomen gaan vellen, dan zou hem het gedruis daarvan hebben doen vatten. Hij had het dus gemunt op de bloemen, om die geheel uit te roeien. Na de nacht te hebben afgewacht en de doornhaag te zijn over gestapt, rukte hij sommige uit, brak andere af, en weer andere vertrapte hij, zoals een wild zwijn dat doet. Daarop maakte hij zich ongezien uit de voeten. De volgende dag begaf Lamoon zich naar zijn tuin om de bloemen water te geven uit de bron. Toen hij geheel zijn land verwoest zag op een wijze, zoals geen rover maar een vijand zou doen, begon hij zijn gewaad te verscheuren en met luid geschrei de goden aan te roepen, zodat èn Myrtale haar werk in de steek liet en naar buiten kwam lopen, èn Dafnis, zijn geiten aan hun lot overlatend, terug liep naar huis. Toen zij het zagen, barstten zij onder luid gejammer in tranen uit.

Zo werd dan, iets ongewoons, over bloemen rouw bedreven; en dezen dan nog jammerden, uit vrees voor de meester, maar ook een vreemdeling, ware hij aanwezig geweest, had zijn tranen niet kunnen bedwingen, want de

plek was van alle luister beroofd: er was niet anders over dan modderige grond. En toch, wat er van de bloemen aan de vernielzucht was ontkomen, lag nog te bloeien en te glanzen en was nog schoon, zoals het ter aarde lag. Nog zetten de bijen er zich telkens op neder onder voortdurend gebrom, aan een klaagzang gelijk. En Lamoon, in zijn vertwijfeling, wist dit nog uit te brengen: 'Ach, mijn rozestruiken, wat liggen zij gebroken; ach, mijn perk violen, wat ligt het vertrapt; ach, mijn hyacinten en narcissen, hoe heeft een slechtaard haar uitgerukt! Het zal lente worden, maar zij zullen niet bloeien, het zal zomer zijn, maar zij zullen niet in volle wasdom staan, de herfst zal komen, maar niemand zal ze tot kransen vlechten. Ook gij, Heer Dionysos, hebt geen deernis gehad met die rampzalige bloemen, te midden waarvan gij huist en waarop ge het uitzicht hebt, en waarmede ik u zo vaak heb bekranst. Hoe kan ik nu mijn meester zijn tuin vertonen? Hoe zal het hem te moede zijn, als hij dit ziet? Mij, oude man, zal hij doen ophangen aan een der pijnbomen, evenals Marsyas, en misschien ook wel Dafnis, wiens geiten hij zal denken, dat dit hebben gedaan.'

Daarop stortten zij nog heter tranen, nu niet meer de bloemen bejammerend, maar het eigen lijfelijke leven, en ook Chloë weeklaagde bij de gedachte, dat Dafnis zou worden gehangen. Zij smeekte de goden, dat hun meester niet meer komen mocht, en zij bracht smartelijke dagen door, als werd voor hare ogen reeds Dafnis gezeseld. Daar komt bij het vallen van de nacht Eudromos aankondigen, dat de oude heer over drie dagen zal komen, maar dat zijn zoon reeds de volgende dag zal aanwezig zijn. Dus beraadslaagden zij over wat gebeurd was, en zij haalden Eudromos erbij, om gezamenlijk raad te schaffen. Deze was Dafnis wel gezind, en ried aan, het gebeurde eerst aan de jonge meester bloot te leggen, en hij beloofde, ook zelf voor hen zijn best te zullen doen, daar hij als zoogbroeder bij hem in de gunst stond. En de volgende dag deden zij, als hij gezegd had. Astylos kwam aan, te paard gezeten, vergezeld van zijn klaploper, die ook te paard zat. Hijzelf

begon nog pas een baard te krijgen, maar Gnathoon - zo heette de ander - schoor zich reeds geruime tijd. Lamoon, tezamen met Myrtale en met Dafnis, wierp zich hem te voet, en smeekte hem, deernis te hebben met een ongelukkige grijsaard, en hem aan de woede van zijn vader te onttrekken, daar hij niets had misdreven. Tegelijkertijd vertelt hij uitvoerig, wat allemaal is geschied. Astylos had mededogen met de smekeling, en toen hij bij de tuin kwam en zag, hoe de bloemen vernield waren, zeide hij, persoonlijk bij zijn vader te zullen tussen beide komen, en dat hij zijn paarden de schuld zou geven door te verklaren dat zij, daar vast gebonden, wild waren geworden, en na te zijn los gebroken alles hadden vernield, vertrapt en

en Myrtale hem alle goeds, en Dafnis gaf hem jonge geitjes, kazen en vogels met hun jongen ten geschenke benevens druiventrossen aan de rank en appels aan de tak. Bij zijn geschenken was ook bloemengeurige Lesbische wijn, de beste wijn, die men drinken kan.

Astylos uitte zijn voldoening over wat hij kreeg en begaf zich op de hazejacht, want als rijke jonge man, die doorlopend zich te vermaken zocht, was hij naar het land gekomen, om hem nog vreemde genoegens te smaken. Gnathoon nu, een man, die slechts wist te eten, te drinken tot hij dronken was, en in dronkenschap zijn wellust bot te vieren, die niet anders was dan kakement en buik en wat zich onder de buik bevindt, had Dafnis goed bekeken, toen deze zijn geschenken bracht, en daar hij zich toch al van nature tot knapen voelde aangetrokken, en hij in Dafnis een schoonheid vond, als zelfs in de stad niet wordt aangetroffen, besloot hij, werk van hem te maken, en hij meende, daar het slechts een geitehoeder gold, hem zonder moeite te zullen overreden. Dit voornemens zijnde nam hij geen deel aan de jachtpartij van Astylos, maar daalde af naar waar Dafnis zijn kudde weidde, zogenaamd om deze laatste, maar inderdaad om hemzelf in ogenschouw te nemen. Om Dafnis het hart week te maken, roemde hij de geiten en deed hij hem geitenhoedersliederen op de rietfluit spelen,

zeggende, dat hij hem binnenkort vrij zou maken, daar hij bij Astylos alles vermocht. Toen hij zag, dat Dafnis handzaam geworden was, wachtte hij des avonds in een schuilplaats, dat hij zijn geiten naar huis bracht, liep eerst op hem toe en kustte hem, en vroeg hem vervolgens, hem ook overigens ter wille te zijn zoals aan de bokken de geiten. Daar Dafnis hem niet dadelijk begreep en zeide, dat het vanzelf sprak, dat bokken geiten bespringen, maar dat niemand nog ooit de ene bok op de ander gezien had, evenmin als de ene ram op de andere in plaats van op een schaap, en geen haan op een haan in plaats van op een hen, wilde Gnathoon hem met geweld handtastelijk te lijf. Daar hij dronken was en moeite had, zich staande te houden, deed Dafnis hem met een enkele stoot ter aarde tuimelen, zette het op een lopen als een jonge hond, en liet de ander liggen in een toestand, dat hij geen knaap maar een man behoefde, om hem thuis te brengen. Van dit ogenblik af kwam Dafnis hem in het geheel niet meer in de buurt, maar weidde zijn geiten nu eens hier, dan eens daar, steeds Gnathoon vermijdend en op de uitkijk naar Chloë. Gnathoon ook maakte het Dafnis niet verder lastig, daar hij nu wist, dat deze niet alleen schoon maar ook sterk was, maar hij zocht de gelegenheid, om met Astylos over hem te spreken, en hoopte hem van die jonge man ten geschenke te zullen krijgen, daar deze erop uit was, hem zoveel mogelijk in alles genoeg te doen.

Voor het ogenblik echter gelukte hem dat niet, daar Dionysofanes ter plaatse kwam met zijn vrouw Kleariste en een luidruchtig gevolg van lastdieren en bedienden, zo mannen als vrouwen, waardoor Gnathoon eerst later met zijn verliefde uitweidingen van wal kon steken. Deze Dionysofanes begon reeds te grijzen, maar was nog flink en knap en in staat, zich met een jonkman te meten. Daarenboven was hij rijk als weinigen, en rechtschapen als geen ander. Na zijn aankomst bracht hij dadelijk de eerste dag offers aan de goden, die het landelijk leven onder hun hoede hebben, Demeter dus en Dionysos en Paan en de Nymfen, en voor alle

aanwezigen deed hij een gemeenschappelijk mengvat opstellen. De volgende dagen monsterde hij, wat Lamoon had verricht. En toen hij de velden zag, van voren doortrokken, de wingerden met nieuwe ranken en de tuin in volle pracht - want voor wat er met de bloemen was gebeurd, had Astylos de schuld op zich genomen - was hij buitengewoon tevreden, roemde Lamoon en beloofde, hem de vrijheid te zullen schenken. Vervolgens daalde hij ook af naar de geiteweide, om de geiten en hun herder in ogenschouw te nemen.

Chloë nu had in het woud een goed heenkomen gezocht, daar een zo talrijk gezelschap haar verlegen en bevreesd maakte. Maar Dafnis stond hen op te wachten, een langharige geitevacht om de lenden, een nieuw genaaide knapzak aan de schouder gehangen en zijn handen gevuld, de ene met pas gestremde kazen, de andere met jonge geitjes, die nog werden gezoogd. Als ooit Apolloon in dienst van Laomedoon diens runderen weidde, moet hij er zo hebben uitgezien als Dafnis op dat ogenblik. Uit zichzelf sprak hij geen woord, maar met een blos op het gelaat boog hij het hoofd en bood zijn geschenken aan. 'Dit, mijn meester,' sprak Lamoon, 'is de hoeder van uw geiten. Ge hebt er mij vijftig te weiden gegeven met twee bokken, maar deze hier heeft er voor u honderd van gemaakt met tien bokken. Ge ziet, hoe vet zij zijn, hoe langharig van vacht en hoe gaaf van horens. En hij heeft ze ook geleerd, naar de muziek te luisteren: op het geluid van de fluit, doen zij alles, wat ge maar wilt.'

Kleariste, die bij dit gesprek tegenwoordig was, verlangde de proef te nemen van wat daar gezegd werd, en zij gelastte Dafnis, voor de geiten op de rietfluit te spelen op de wijze, als hij gewoon was, en belooft hem na afloop een onderkleed, een mantel en een paar schoenen te schenken. Dafnis deed hen neerzitten als voor een toneelvertoning, ging zelf onder de beuk staan, haalde uit zijn knapzak zijn rietfluit te voorschijn, en blies daar eerst zachtjes op. De geiten bleven staan en staken de koppen omhoog. Daarop blies hij het weidelied, en de geiten lieten de kop zakken en begonnen te

grazen. Toen gaf hij een zangerige wijze ten beste, en alle gezamenlijk legden de geiten zich neer. Vervolgens blies hij enige hoge tonen, en de geiten, alsof een wolf op haar af kwam, zochten haar toevlucht in het woud. Even later gaf hij de wijze te horen van de terugroep, en uit het woud te voorschijn gekomen liepen zij te hoop voor zijn voeten. Geen menselijke bedienden zag men ooit zo gehoorzamen aan het bevel van hun meester. Allen waren dan ook in verbazing, Kleariste meer dan wie ook, en zij deed er een eed op, haar geschenken te zullen geven aan die geitenhoeder, even goed muzikant als hij schoon was. In de hoeve teruggekeerd zetten zij zich om de middagdis, en lieten aan Dafnis brengen van wat zij aten. Deze at het op met Chloë, liet zich de gerechten van stadse kookkunst voortreffelijk smaken, en was vol hoop, dat het, met instemming van zijn meesters, tot een huwelijk zou komen. Gnathoon echter, nog meer verhit door wat zich met de geitenkudde had afgespeeld, en het leven niet waard achtend geleefd te worden, als Dafnis hem niet toeviel, nam het ogenblik waar, dat Astylos in de tuin ging wandelen, bracht hem naar de tempel van Dionysos en begon zijn handen en voeten met kussen te overdekken. Toen de ander hem vroeg, waarom hij dat deed, en hem gelastte, zich uit te spreken, waarbij hij hem onder ede zijn hulp toezegde, sprak hij : 'Ge zult het zonder uw Gnathoon moeten stellen, mijn meester. Ik, die tot dusver slechts op uw tafel verliefd was, die vroeger zwoer, dat niets aangener is dan oude wijn, die zeide, dat hij uw koks hoger stelde dan de jongelingen van Mitylene, acht nu Dafnis het enige nog, wat schoon is. Het kostelijkst eten raak ik niet meer aan, en terwijl mij toch dagelijks zoveel vleessoorten, vissen en honiggebak worden voorgezet, zoude ik met graagte een geit zijn en gras en bladeren eten, om Dafnis' rietfluit te horen en door hem te worden geweid. Red gij nu uw Gnathoon, en overwin de onoverwinnelijke Eroos. Zo niet, dan zweer ik u, die mijn godheid zijt, dat ik met de dolk in de hand en de buik vol eten voor Dafnis' deur mijzelf zal doden. En dan zult ge mij niet meer

uw Gnathoontje kunnen noemen, zoals ge gewoon waart, dat voor de grap telkens weer te doen.'

De jonge man, groothartig als hij was en niet onbekend met het liefdeleed, kon het niet verdragen, dat Gnathoon in tranen was en hem de voeten kuste, en hij beloofde hem, Dafnis aan zijn vader te zullen vragen, en hem naar de stad te zullen zenden als zijn eigen slaaf maar ter beschikking van Gnathoon. En om hem weer op zijn verhaal te doen komen, vroeg hij hem met een glimlach, of hij zich niet schaamde, de zoon van Lamoon lief te hebben, en het erop gezet te hebben, zich neder te leggen in gezelschap van een knaap, die geiten hoedde. En hij gaf voor, een afkeer te hebben van de bokkelucht. Maar Gnathoon, die op de drinkgelagen der lichtmissen alle gangbare liefdesverhalen had leren kennen, zeide niet ongevat ter verdediging van zichzelf en tot lof van Dafnis: 'Van dat alles, mijn meester, trekt niemand, die verliefd is, zich veel aan, maar door datgene, waarin hij schoonheid vindt, wordt hij gegrepen. Zo doende is iemand ook wel eens op een plant verliefd geweest, of op een rivier of op een wild beest. En wie zou geen deernis hebben met de verliefde, die vrezende moest, die hij lief had? Ik nu ben weliswaar verliefd op het lichaam van een slaaf, maar op de schoonheid, die van een vrije kon zijn. Zie, hoe zijn hardos aan de hyacint gelijk is, hoe onder zijn wenkbrauwen zijn ogen schitteren als een edelsteen in zijn gouden kas. Zijn gelaat is met een blos gevuld, zijn mond met tanden, zo blank, alsof zij van ivoor waren. Welke minnaar zou niet de wens koesteren daarvan blanke kussen te plukken? Door verliefd te worden op een herder, heb ik het voorbeeld van goden gevolgd. Ook Anchises was herder, en Afrodite heeft hem in hare armen gehad; ook Branchos hoedde geiten, en Apolloon beminde hem; Ganymedes was schaapherder, en de koning van het Al deed hem roven. Laat ons de knaap niet gering achten, wie ook de geiten, zoals wij zagen, gehoorzamen, alsof zij verliefd op hem waren, maar laat ons de adelaar van Zeus dank weten, dat zij een dergelijke schoonheid

vergunnen, nog op aarde te blijven.'

Astylos lachte hartelijk, vooral over dit laatste gezegde, en na te hebben opgemerkt, dat Eroos knappe redenaars maakt, zocht hij een gelegenheid, om met zijn vader over Dafnis te spreken. Eudromos echter had heimelijk alles afgeluisterd, wat gezegd was, en daar hij enerzijds van Dafnis hield, die hij een beste jongen vond, en het hem anderzijds tegen de borst stuitte, dat een dergelijke schoonheid de speelbal van Gnathoons lusten zou worden, vertelde hij alles terstond zowel aan Lamoon als aan Dafnis. Deze besloot in zijn wanhoop te zamen met Chloë een ontvluchting te wagen, dan wel te sterven en ook haar in zijn lot te doen delen. Maar Lamoon riep Myrtale naar buiten uit de hoeve, en sprak: 'Vrouw, het is met ons gedaan. Het ogenblik is daar om ons geheim te onthullen. Onze geiten en al het verdere kan het ons kosten, maar bij Paan en bij de Nymfen, al zoude ik, zoals het spreekwoord zegt, mijn ossen op stal laten staan, ik zal niet verzwijgen, wat met Dafnis het geval is, maar dat ik hem gevonden heb als vondeling, zal ik vertellen, hoe hij gevoed werd, zal ik medelen, en al, wat ik bij de vondeling gevonden heb, zal ik tonen. De schandelijke Gnathoon moge dan vernemen, op wie hij, zijnde wie hij is, het oog heeft durven slaan. Leg de herkenningstekens maar bij de hand voor mij klaar.'

Nadat zij dit waren overeen gekomen, gingen zij weer naar binnen. Astylos echter kwam op zijn vader toe, toen deze een ogenblik vrij had, en vroeg hem, Dafnis naar de stad te mogen medenemen, omdat hij hem te mooi en te goed vond voor het landleven, terwijl hij onder leiding van Gnathoon wel spoedig zou leren, wat hij in de stad te doen had. Met genoegen stemt zijn vader toe, laat Lamoon en Myrtale roepen, deelt hun het goede nieuws mede, dat Dafnis voortaan voor Astylos zal hebben te zorgen in plaats van voor geiten en bokken, en belooft, in zijn plaats hun twee geitenhoeders te zullen geven. Toen vroeg Lamoon, nadat alle bedienden reeds waren te hoop gelopen en zich erin verheugden, zulk een mooie slaaf tot

metgezel te zullen hebben, vergunning, het woord te nemen, en begon aldus: 'Wil, mijn meester, uit de mond van een oud man de waarheid vernemen. Bij Paan en de Nymfen zweer ik u, dat ik u in niets misleid. Ik ben niet de vader van Dafnis, en nimmer had Myrtale het geluk, moeder te worden. Anderen, zijn ouders, hebben Dafnis te vondeling gelegd, wellicht omdat zij reeds eerdere kinderen genoeg hadden, en ik heb hem gevonden, terwijl hij verlaten lag en door een mijner geiten werd gezoogd. Na haar dood heb ik die dan ook aan de rand van mijn tuin begraven, want ik hield van haar, omdat zij de taak van een moeder had vervuld. Bij de vondeling zag ik ook kentekens liggen, die ik, mijn meester, als zodanig erken en bewaar, want zij wijzen op een hogere stand dan de onze. Astylos te dienen acht ik niet beneden hem, want hij zou de schone dienaar zijn van een schoon en goed meester, maar ik kan hem niet de speelbal doen worden van Gnathoons lusten, die erop uit is, hem naar Mitylene te doen brengen en zich als vrouw te doen gedragen.'

Toen Lamoon dat gezegd had, zweeg hij en stortte vele tranen. Maar toen Gnathoon zich verstoutte, hem met de zweep te dreigen, legde Dionysofanes, door Lamoons woorden zeer ontsteld, hem met gefronste wenkbrauwen het zwijgen op, en ondervroeg Lamoon opnieuw, terwijl hij hem op het hart drukte, de waarheid te zeggen en geen fabelpraatjes te verzinnen, om zijn zoon bij zich te kunnen houden. Maar toen deze voet bij stuk hield, bij alle goden zwoer en zich aanbood voor de pijnbank, als hij loog, ging Kleariste, die erbij zat, eens nader na, wat hij gezegd had. 'Waarom zou Lamoon liegen, wanneer hij in plaats van één geitenhoeder er twee krijgt? Hoe zou die eenvoudige boer dat alles kunnen verzinnen? Viel het op zichzelf al niet moeilijk te geloven, dat uit zulk een grijsaard en zulk een alledaagse vrouw e[e]n zoon, zo schoon van uiterlijk, zoude zijn voortgekomen?'

Men besloot, niet verder zich in gissingen te verdiepen, maar de herkenningstekens eens in ogenschouw te nemen, om te zien, of zij

inderdaad op een schitterende en voorname afkomst wezen. Myrtale ging ze alle halen in de oude knapzak, waarin zij geborgen waren. Toen zij voor den dag werden gehaald, was Dionysofanes de eerste, die ze onder het oog kreeg, en toen hij het purperen manteltje zag, de uit goud geslagen gesp en de dolk met ivoren handvat, riep hij luidkeels uit: 'O Zeus, ons aller Heer!' En hij riep zijn vrouw, om ze ook te bekijken. Bij het zien ervan riep ook zij luid uit: 'Vriendelijke Schikgodinnen, hebben wij niet ons eigen kind met dit alles te vondeling gelegd? Hebben wij niet Soofrosyne, die het wegbracht, naar deze velden gezonden? Zo is het, en niet anders dan zo. Beste man, het kind dat Lamoon vond, is het onze. Dafnis is uw zoon, en het waren de geiten van zijn vader, die hij weidde.'

Terwijl zij nog sprak en Dionysofanes onder tranen van uiterste vreugde de kentekens kuste, wierp Astylos, die begreep, dat Dafnis zijn broeder was, zijn mantel af, en liep de tuin in, daar hij de eerste wilde zijn, om Dafnis te kussen. Toen deze hem met vele anderen zag komen aanlopen onder het geroep van 'Dafnis', meende hij, dat Astylos zo hard liep, omdat hij hem wilde grijpen. Na zijn knapzak en zijn rietfluit te hebben neergeworpen, zette hij het op een lopen naar de zee, om zich van de hoge rots daarin te storten. En wellicht, wat wel iets ongehoords zou zijn geweest, ware Dafnis verloren gegaan na zo juist te zijn teruggevonden, indien niet Astylos, het misverstand begrijpend, nogmaals had uitgeroepen: 'Blijf staan, Dafnis, en vrees niets! Ik ben uw broeder, en uw ouders zijn, wie tot nu toe uw meesters waren. Zo juist heeft Lamoon ons verteld van de geit, en heeft hij ons de kentekens getoond. Draai u om en zie, hoe stralend van vreugde zij daar aankomen. Maar kus mij het eerst: bij de Nymfen zweer ik, dat ik de waarheid zeg.'

Alleen dan ook maar door de eed werd Dafnis ertoe gebracht, te blijven staan. Hij wachtte Astylos, die kwam aangelopen, in, en toen deze bij hem kwam, kuste hij hem. En terwijl hij hem de kus gaf, kwam de verdere menigte

toegesnelde van dienaars en dienaressen, zijn vader zelf en zijn moeder met dezen. Zij allen omhelsden en kusten hem, wenende van vreugde. Dafnis begroette zijn vader en zijn moeder vóór alle anderen met betuigingen zijner genegenheid, en het was, of hij sinds lang hen kende, zo drukte hij hen aan zijn borst en wilde zich uit hunne omarming niet los maken. Zo snel vindt de natuur vertrouwen! Zelfs Chloë was voor korte tijd uit zijn gedachten. En op de hoeve teruggekeerd, stak hij zich in een feestelijk kleed, en nu naast zijn werkelijke vader gezeten, luisterde hij, hoe deze aldus sprak:

'Zeer jong reeds, kinderen, ben ik gehuwd, en reeds na korte tijd was ik, naar ik meende, een gelukkige vader geworden, want er was mij eerst een zoon geboren, vervolgens een dochter en als derde Astylos. Ik vond, dat ik nu afstammelingen genoeg had, en toen na al die anderen ook dit kind nog kwam, legde ik hem te vondeling, en wat ik bij hem legde waren geen kentekens, maar grafgeschenken. Maar het Lot had het anders beschikt. Mijn oudste zoon namelijk en mijn dochter stierven op één dag aan dezelfde ziekte, terwijl gij door goddelijke voorzienigheid voor ons bleef behouden, opdat wij over meer hulpvaardige handen de beschikking zouden hebben. Moogt gij nimmer het mij in gedachte verwijten, dat ik u te vondeling legde - ik besloot daartoe tegen mijn wil - en moogt gij, Astylos, er niet spijtig om zijn, dat gij in plaats van mijn gehele vermogen slechts de helft zult krijgen - want voor wie het hart op de rechte plaats draagt, is er geen beter bezit dan een broeder - maar hebt elkander lief, en wat bezit betreft, daarin kunt ge koningen naar de kroon steken. Want veel land zal ik u nalaten, vele ervaren dienaren, goud, zilver en wat verder het bezit der welgestelden uitmaakt. Als afzonderlijke gift slechts schenk ik aan Dafnis dit landgoed met Lamoon en Myrtale en met de geiten, die hij zelf heeft gehoed.'

Terwijl hij nog sprak, sprong Dafnis op en zeide: 'Zeer te pas, beste vader, brengt ge mij dat in herinnering. Terstond ga ik mijn geiten naar de drinkplaats brengen, die zeker reeds dorstig op

het geluid van mijn rietfluit wachten, en ik zit hier maar niets te doen!' Hartelijk moesten allen lachen, dat Dafnis, nu meester geworden, toch nog geitenhoeder wilde zijn. Iemand anders werd afgezonden, om voor de geiten te zorgen, maar zijzelf, na Zeus de Behouder een offer te hebben gebracht, verenigden zich aan een drinkgelag. Slechts Gnathoon kwam niet bij dat feest, maar van vrees bevangen bracht hij zowel die dag als die nacht in de tempel van Dionysos door, als ware hij een smekeling. Daar echter het gerucht snel tot een ieder doordrong, dat Dionysofanes zijn zoon had teruggevonden, en dat Dafnis de geitenhoeder gebleken was, heer over het landgoed te zijn, kwam men reeds bij het aanbreken van de dag van alle kanten te hoop gelopen om als deelgenoten in de vreugde van de jonkman zijn vader geschenken aan te bieden. En onder hen was Dryas, die de opvoeder van Chloë was, de eerste.

Dionysofanes hield allen bij zich, om ook deel te nemen aan de feestviering, die op dit vreugdebetoon zou volgen. Er was een grote voorraad wijn, bloemgebak, watergevogelte, speenvarkens en allerhande honigtaart klaar gezet, en talrijke offerdieren werden aan de godheden der landstreek geofferd. Toen bracht Dafnis al zijn herderlijke bezittingen bijeen, en deelde die als wijgeschenken aan de goden uit. Aan Dionysos wijdde hij zijn knapzak en zijn geitevacht, aan Paan zijn verschillende fluiten, aan de Nymfen zijn herdersstaf en de melkkommen, die hij zelf had vervaardigd. Maar zozeer is datgene, waaraan wij gewend zijn, ons aangener dan ons nog vreemd geluk, dat hij bij het afstand doen van elk dier voorwerpen tranen stortte. En de melkkommen bood hij niet aan, alvorens erin te hebben gemolken, de geitevacht niet zonder die eerst te hebben aangetrokken, en de rietfluit niet, voordat hij erop had gespeeld. Daarenboven kuste hij die alle, sprak de geiten toe en noemde de bokken bij name. Ook dronk hij uit de bron, omdat hij dat ook met Chloë vaak had gedaan. Maar hij sprak nog niet van zijn liefde, en wachtte daartoe een gunstig ogenblik af.

Terwijl Dafnis aan het offeren was, verging het Chloë aldus. Wenende zat zij neer, haar schapen weidende, en begrijpelijkerwijze zeide zij: 'Dafnis is mij vergeten. Hij droomt zich een rijk huwelijk. Wat geeft het nu, dat ik hem in plaats van bij de Nymfen deed zweren bij de geiten? Ook deze heeft hij verlaten, evenals hij Chloë verliet. Zelfs toen hij aan de Nymfen en aan Paan offerde, heeft hij niet het verlangen gehad, Chloë te zien. Wellicht heeft hij bij zijn moeder dienstmaagden gevonden, die hem beter bevallen dan ik. Dat het hem wel mag gaan. Ik wil niet langer leven.'

Terwijl zij aldus sprak en dacht, kwam Lampis de koeherder op haar af met enige boerenhelpers, om haar te roven, daar hij meende, dat Dafnis haar niet meer zou huwen en dat Dryas hem gaarne zou welkom heten. Op deerniswekkende wijze jammerend werd zij weggevoerd, maar iemand van die het aen vertelde het aan Nape, deze aan Dryas en die weer aan Dafnis, die buiten zichzelf geraakte. Hij dorst zich echter niet tegenover zijn vader te uiten, en daar hij evenmin zich te bedwingen wist, liep hij naar de buitenlaan van de tuin en riep jammerend uit: 'O bitterheid van dit hervinden! Hoeveel beter was het mij, geiten te weiden! Hoeveel gelukkiger was ik, toen ik nog slaaf was! Toen had ik Chloë voor mijn ogen, en nu... nu is Lampis verdwenen met haar als zijn buit, en deze nacht nog zal hij zijn leger met haar delen. En ik zit maar te drinken en mij tegoed te doen, en het is om niet, dat ik bij Paan, bij de geiten en bij de Nymfen gezworen heb!'

Dit hoort Gnathoon hem zeggen, die in de tuin verscholen zat. En menende, dat het ogenblik der verzoening met Dafnis gekomen was, neemt hij enkele jonge dienstknechten van Astylos met zich mede, en spoedt hij zich naar Dryas. Hij gelast hem, hun de weg te wijzen, en in de loopas gaat het naar de hoeve van Lampis. Gnathoon treft hem aan, juist nadat hij is thuis gekomen met Chloë, ontrukkt hem deze, en slaat de boerenkinkels met zijn stok uiteen. Hij zou ook Lampis hebben gebonden, om hem als een krijgsgevangene uit iets als een oorlog mede te

voeren, ware deze hem niet te vlug af geweest en weggelopen. Dionysofanes vindt hij ter ruste, maar Dafnis kan de slaap niet vatten, en zit nog aan de rand van de tuin te wenen. Gnathoon brengt Chloë bij hem, en na haar aan hem te hebben overgegeven, vertelt hij hem alles. En hij smeekt hem, geen verdere wrok te koesteren, maar in hem een dienaar te zien, die zijn nut kan hebben, en hem niet van zijn tafel weg te zenden, daar hij dan stellig van honger zou omkomen. Toen Dafnis Chloë in zijn macht zag, verzoende hij zich met Gnathoon om de dienst, die deze hem bewezen had, en verontschuldigde zich tegenover Chloë, dat hij haar verwaarloosd had. Na overleg besloten de jongelieden, hun huwelijksplannen verborgen te houden, terwijl Dafnis in het geheim Chloë zou ontmoeten, na alleen aan zijn moeder zijn liefde te hebben bekend. Maar daar wilde Dryas niet van weten: hij stelde de eis, met Dafnis' vader te spreken, en verzekerde, dat hij bij machte was, hem te overreden. De volgende morgen gaat hij met de kentekens in zijn knapzak naar Dionysofanes en Kleariste, die in de tuin zaten - Astylos en Dafnis zelf waren er ook bij - en toen allen zwegen, sprak hij aldus: 'Een soortgelijke noodzaak als voor Lamoon drong mij te zeggen, wat tot dusverre werd stil gehouden. Deze Chloë is niet door mij verwekt en niet door mij gevoed, maar zij is het kind van anderen, en in de grot der Nymfen, waar zij te vondeling lag, zoogde haar een schaap. Zelf heb ik dat gezien, mij erover verbaasd, en vervolgens haar opgevoed. Ook haar schoonheid is daarvan het bewijs, want zij gelijkt in niets op mijn vrouw en mij. Maar ook de kentekens bewijzen het, die rijker zijn dan men bij herders aantreft. Bezieet ze, en zoekt naar de nabestaanden van het meisje, of dit wellicht Dafnis waardig mag zijn.' Dit laatste zeide Dryas niet zonder bedoeling, en ook Dionysofanes hoorde het met aandacht, maar toen hij naar Dafnis keek en zag, dat hij bleek werd en zijn tranen moest verbergen, was hij al spoedig diens liefde op het spoor. En daar hij meer bezorgd was over zijn eigen zoon dan over een meisje, dat hem vreemd was, overwoog hij Dryas' woorden zeer nauwgezet.

Toen hij ook de kentekens had gezien, die men hem had voorgelegd, de vergulde schoentjes, de beenringen en het mutsje, riep hij Chloë tot zich en zeide haar goedsmoeds te zijn, daar zij reeds een echtgenoot bezat en wel spoedig ook haar vader en moeder vinden zou. En Kleariste nam haar bij zich, en tooide haar van nu af als de vrouw van haar zoon, en aan Dafnis vroeg Dionysosfanos, die was opgestaan, slechts dit ene, of zij nog maagd was. Toen deze hem zwoer, dat niets meer had plaats gevonden dan kussen en eden van trouw, was hij verheugd over die plechtige verzekering, en liet hen mede aanliggen.

En nu kon men zich ervan overtuigen, wat schoonheid is, als zij toei erbij krijgt. Goed gekleed, met gevlochten haar en gewassen gelaat, kwam Chloë aan allen zoveel innemender voor, dat zelfs Dafnis moeite had, haar te herkennen. En ook zonder de kentekens had men gezworen, dat Dryas niet de vader van zulk een meisje was. Niettemin behoorde ook hij tot het gezelschap en nam met Nape deel aan het onthaal, waarbij zij op hun eigen aanligbed Lamoon en Myrtale tot tafelgenoten hadden. En wederom werden de daarop volgende dagen offerdieren geslacht en mengvaten opgediend, en bood ook Chloë hare eigendommen aan als wijgeschenk: haar rietfluit, haar knapzak, haar schapevacht en haar melkkommen. Ook mengde zij met wijn de bron in de grot, omdat zij ook in hare nabijheid was gezoogd en dikwijls zich in haar gebaad had. En zij legde een krans op het schapegraf, dat Dryas haar wees, blies ook zelve wat op de rietfluit voor haar kudde, en smeekte vervolgens de Nymfen, hen te mogen vinden, die haar hadden te vondeling gelegd, en dat zij haar huwelijk met Dafnis waardig mocht zijn. Toen men genoeg had van landelijke feesten, werd besloten, naar de stad te trekken, een onderzoek in te stellen naar de ouders van Chloë, en niet langer te talmen ten aanzien van het huwelijk der jongelieden. Nadat zij in de vroegte hadden opgezadeld, schonken zij Dryas nogmaals drieduizend drachmen, en aan Lamoon het recht op de veld- en de wijnoogst

van de helft van het landgoed benevens de geiten te zamen met hun hoeders, voorts vier span ossen en winterkleding, en zij maakten hem vrij en schonken ook zijn vrouw de vrijheid. Daarop vertrokken zij naar Mitylene, te paard en per wagen en in grote statie. Onopgemerkt door de bewoners kwamen zij aan, toen de nacht reeds was gevallen, maar de volgende dag verzamelde zich een menigte voor hun deur, zo mannen als vrouwen. De mannen deelden in Dionysofanes' vreugde, dat hij zijn zoon had teruggevonden, en dat nog meer, toen zij zagen, hoe schoon Dafnis was. De vrouwen wensten Kleariste geluk, dat zij niet alleen een zoon, maar ook een schoondochter had meegebracht. Want ook zij waren verrast, dat Chloë een schoonheid vertoonde, zo volmaakt als men zich maar kon voorstellen. De hele stad was dan ook ten zeerste op die jongen en op dat meisje gesteld, men roemde reeds hun huwelijk als gelukkig, men sprak de wens uit, dat Chloë's afkomst haar uiterlijk waardig mocht zijn, en menige schatrijke vrouw riep de goden aan, dat zij zelve mocht worden aangezien voor de moeder van een zo schone dochter.

Aan Dionysofanes nu, toen hij na zwaar gepeins in diepe slaap was gevallen, verscheen de navolgende droom. Hij meende de Nymfen te zien, die aan Eroos vroegen, haar in te willigen, dat het huwelijk nu spoedig mocht worden voltrokken. Deze ontspande zijn boogje, legde zijn pijlkoker af, en gelastte Dionysofanes, een drinkfeest aan te richten met al de voornaamste Mityleners als zijn gasten, en wanneer hij het laatste mengvat zou doen vullen, aan ieder de herkenningstekens te laten zien, om vervolgens het bruiloftslied aan te heffen. Toen hij dat gezien had en gehoord, stond hij op in de vroegte, en gaf hij bevel, een prachtig gastmaal aan te richten met al wat aarde en zee, meer en rivier opleveren, en hij nodigde al de voornaamste mannen van Mitylene, om daaraan deel te nemen. Zodra de nacht was gevallen, en het mengvat, waaruit een plengoffer aan Hermes gebracht werd, gevuld was, brengt een der dienaren op een zilveren blad de

herkenningstekens, en draagt ze van links naar rechts bij allen rond, om ze te tonen.

Niemand herkende ze, maar toen een zekere Megakles, die om zijn hoge leeftijd als laatste was aangelegen, ze zag, herkende hij ze en riep luide uit met nog jeugdige stem: 'Wat zie ik daar? Wat is er van u geworden, mijn dochttertje? Zijt ook gij dus in leven, of heeft enig herder, die u vond, slechts die voorwerpen medegenomen? Ik bid u, Dionysofanes, zeg mij: vanwaar hebt gij deze herkenningstekens van mijn kindje? En gun het mij, nadat ge Dafnis terug hebt, dat ook ik iets weervind.' Toen Dionysofanes hem verzocht, dat hij eerst het verhaal zou doen van het te vondeling leggen, hernam hij met niet minder opgewekte stem dan te voren:

'Er is een tijd geweest, dat ik het maar heel armelijk had, want met wat ik had bezeten, had ik de opleiding van danskoren en de uitrusting van oorlogsschepen bekostigd. Toen het zo met mij gesteld was, kreeg ik een dochttertje. Ik schrok ervoor terug haar in armoede op te voeden, en dus legde ik haar te vondeling, met deze herkenningstekens getooid, daar ik wist, dat ook langs deze weg velen er prijs op stellen, vader te worden. Het kind werd te vondeling gelegd in de grot der Nymfen en aan die godheden toevertrouwd, maar toen ik geen erfgenaam meer had, begon mij dag aan dag de rijkdom toe te stromen. Ik had toen niet meer het geluk, ook maar van een dochter vader te worden, maar de goden, als om een loopje met mij te nemen, zonden bij nacht dromen op mij af, waarin zij mij deden weten, dat een schaap mij vader zou doen zijn.'

Bij dit woord uitte Dionysofanes een kreet, nog luider, dan Megakles gedaan had, en opspringend brengt hij Chloë binnen, zeer fraai uitgedost, en zegt: 'Dit is het kind, dat ge te vondeling hebt gelegd. Door goddelijke voorzienigheid heeft een schaap dit meisje voor u gevoed zoals een geit het Dafnis voor mij deed. Neem uw herkenningstekens met uw dochter in ontvangst, en geef haar vervolgens aan Dafnis tot bruid. Hen beiden hebben wij te vondeling gelegd, hen beiden hebben wij

teruggevonden, voor beiden hebben Paan, de Nymfen en Eroos zorg gedragen.' Megakles betuigde zijn instemming met deze woorden, liet zijn vrouw Rhode halen en sloot Chloë aan zijn borst. En op de plaats zelve bleven zij slapen, want Dafnis zwoer, dat hij Chloë aan niemand zou afstaan, zelfs niet aan haar eigen vader.

De volgende morgen kwam men overeen, wederom naar het land te vertrekken. Dafnis en Chloë namelijk hadden dat verzocht, daar het leven in de stad hun niet beviel. En ook hun ouders hadden besloten, dat hun bruiloft op landelijke wijze zou worden gevierd. Nadat men bij Lamoon was aangekomen, werd Dryas aan Megakles en Nape aan Rhode voorgesteld, en maakte men aanstalten voor een schitterend feest. Opnieuw droeg haar vader Chloë aan de Nymfen op, onder het aanbieden van vele wijgeschenken, in het bijzonder de herkenningstekens, en Dryas paste hij het deze nog ontbrekende van tienduizend drachmen bij. Daar het mooi weer was, liet Dionysofanes voor de grot zelve der Nymfen legers van groen loof uitspreiden en alle dorpingen daarop aanliggen, en hij onthaalde hen overvloediglijk. Daaronder bevonden zich Lamoon en Myrtale, Dryas en Nape, de nabestaanden van Dorkoon, Filetas met zijn kinderen en Chroomis met Lykainion. En zelfs Lampis, die vergiffenis was waardig geacht, ontbrak niet. En zoals bij zulke gelagen vanzelf spreekt, verliep alles op boerse en landelijke wijze. De een zong liederen, als men bij de oogst zingt, een ander verkocht de grappen, die bij het wijnpersen opgeld doen, Filetas speelde op de riet- en Lampis op de lange fluit, Dryas en Lamoon voerden dansen uit, Chloë en Dafnis kusten elkander. Ook de geiten kwamen weiden in de buurt, alsof ook zij aan het feest wilden deelnemen. De stedelingen beviel dat maar half, maar Dafnis riep zelfs enkele van haar bij de naam, gaf hun groen gebladerte, en kuste ze, terwijl hij ze bij de horens vast hield.

En zo ging het niet alleen die dag, maar zolang zij leefden brachten zij de meeste tijd als herders door, vereerden de Nymfen, Paan en

Eroos als hun godheden, waren in het bezit van uitgebreide geiten- en schapenkudden, en achtten ooft en melk het lekkerste voedsel. Hun eersteling, die een zoon was, lieten zij door een geit zogen, en hun tweede kind, een dochtertje, gaven zij de speen van een schaap in handen, en hun zoontje noemden zij Filopoimen, hun dochter Agele. Zo bleef dat alles hun bij tot in hun ouderdom. En de grot versierden zij, waar zij beelden wijdden en een altaar stichtten voor Eroos de Herder, en Paan gaven zij in plaats van de pijnboom een heiligdom om in te wonen, en zij noemden het de tempel van Paan de Krijgsvoerder.

Maar dat alles deden en benoemden zij eerst later. Op die dag geleidden allen, toen het duister begon te worden, hen naar het bruidsvertrek, waarbij sommigen op de rietfluit bliezen, anderen op de lange fluit, anderen weer grote fakkels omhoog hielden. En toen zij bij de deur waren gekomen, begonnen zij te zingen met harde en ruwe stem, als bewerkten zij met drieforken de bodem, niet als zongen zij een bruidslid. Dafnis dan en Chloë legden zich ontkleed gezamenlijk terneder. Zij omarmden en kusten elkander, en de nacht door bleven zij klaarder wakker dan zelfs de nachtuil. En Dafnis deed, wat hem Lykainion geleerd had, en toen eerst ervoer Chloë, dat wat zij tot dan in het bos hadden bedreven niet meer was geweest dan een herderlijk spel.

(De eerste uitgave van Dafnis en Chloë in de vertaling van Jan Prins, die hier is gereproduceerd, werd gedrukt in een oplage van 1500 exemplaren)

